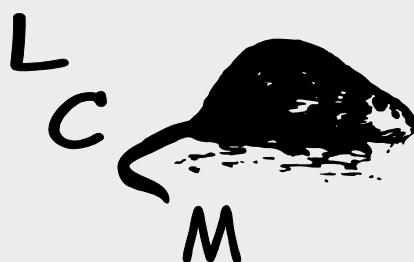

Landelijk Jaarverslag 2008 muskus- en beverrattenbestrijding

Landelijke Coördinatiecommissie Muskusrattenbestrijding (LCCM)

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	5
Managementsamenvatting	7
Leeswijzer	9
Landelijke resultaten muskusrattenbestrijding	11
Beverrattenbestrijding	23
Activiteiten LCCM	29
Bijlage I : Bijvangst	33
Bijlage II: Samenstelling commissies	35

VOORWOORD

Het jaar 2008 was een enerverend jaar voor de muskus- en beverrattenbestrijding. Naast de afronding van de nut- en noodzaakonderzoeken is het beverrattenbeleid geëvalueerd en hebben een groot aantal bestrijders de gehele opleiding Muskusrattenbestrijding met goed gevolg afgesloten. Maar bovenal is het 2008 een jaar waarin goede resultaten zijn behaald in de vangsten. Voor het eerst sinds tientallen jaren zijn de vangsten met 187.748 onder de 200.000. De daling die sinds 2004 is ingezet, wordt gecontinueerd. Ten opzichte van 2004 zijn de vangsten ruim gehalveerd. De professionalisering van de bestrijding door de landelijke opleiding, aandacht voor planmatig werken en de investering in te besteden uren, hebben duidelijk hun vruchten afgeworpen.

Een mooi resultaat is behaald in Noord-Holland waar de vangsten per uur met 30% zijn gedaald ten opzichte van 2007 naar 0,07 vangsten per uur. Zuid-Holland en Utrecht, organisaties die de laatste jaren te kampen hadden met zwaar besmette gebieden en dus hoge vangsten, hebben hun absolute vangsten met zo'n 30% zien dalen. In het noorden van het land valt nog veel winst te behalen. De LCCM heeft de indruk dat hier hard aan wordt gewerkt.

Minder vangsten betekenen minder dierenleed, een belangrijk aspect waar we ons de komende jaren nog verder in gaan verdiepen. In 2008 is een onderzoek in opdracht van de Europese Commissie naar de dodingstijd van de verdrinkval opgestart. In het onderzoeksprogramma van de LCCM is een onderzoek naar alternatieve vangmethoden opgenomen. Het onderzoek is er op gericht een alternatief te vinden voor de verdrinkval.

Onderzoek naar het nut en de noodzaak van de bestrijding werd in het verslagjaar afgesloten met een bestuurlijk besluit waarbij de conclusie dat bestrijding uit het oogpunt van veiligheid nodig is, werd onderschreven. Voor de komende jaren is naar aanleiding van de nut- en noodzaakonderzoeken een herzien onderzoeksprogramma opgesteld. Naast het onderzoek naar alternatieve vangmethoden, zijn ook een onderzoek naar een populatiedynamisch model, normering en veldexperimenten opgenomen in het programma.

De evaluatie van het beverrattenbeleid leidde tot een aantal wijzigingen waaronder een uitbreiding van het landelijk budget waardoor meer uren kunnen worden ingezet in 2009 en 2010. Uit de evaluatie kwam naar voren dat uitroeiing binnen bereik ligt, maar nog enkele jaren zal duren. Een andere verandering binnen de landelijke coördinatie van de beverrattenbestrijding is het in het leven roepen van de Adviesgroep Beverrattenbestrijding. Onder leiding van coördinator beverrattenbestrijding, Hans van Poelwijk, die het stokje heeft overgenomen van Fred Barends, bezoekt een delegatie van de Adviesgroep de beverrattenbestrijdende organisaties. Op basis van die bezoeken geeft de Adviesgroep inzicht in de situatie aan de LCCM en geeft advies over de te hanteren strategie en aanpak.

Vorig jaar werd al gerefereerd aan de overdracht van de bestrijding waardoor de verantwoordelijkheid voor de bestrijding bij de waterschappen komt te liggen. Dit wordt geregeld in de Waterwet die naar verwachting in 2009 in werking zal treden. De overdracht van de bestrijding naar de waterschappen begint steeds meer vorm te krijgen en in 2009 zal duidelijk worden op welke wijze en wanneer de overdracht zal plaatsvinden.

Graag wil ik alle bestrijders dank zeggen en mijn waardering uitspreken voor hun inzet. Ook voor hen is de afgelopen jaren veel gebeurd; de landelijke opleiding, de onderzoeken, de verandering in aanpak en planmatig werken. Dankzij hun inzet en kennis worden de goede resultaten behaald. In het bijzonder wil ik Fred Barends bedanken voor zijn jarenlange inzet als coördinator beverrattenbestrijding. In 2009 zal hij zijn brede kennis voor zover mogelijk op papier zetten en hiermee overdragen. Tevens hierbij mijn waardering voor Hans van Poelwijk die de coördinatie beverrattenbestrijding in deeltijd, naast zijn werk als coördinator van de bestrijding in Gelderland, voor zijn rekening zal nemen. Tot slot dank aan de landelijk coördinator muskusrattenbestrijding, Margreet van Willegen, voor haar inzet in 2008 en haar bijdrage aan dit jaarverslag.

Ing. J.G. Rijnsbergen, voorzitter LCCM

LANDELIJK JAARVERSLAG MUSKUS- EN BEVERRATTENBESTRIJDING 2008

MANAGEMENTSAMENVATTING

Vanuit het oogpunt van veiligheid worden muskus- en beverrat bestreden, hierbij is het van belang de populatie zo laag mogelijk te houden en zo mogelijk uit te roeien. Voor de muskusrattenbestrijding wordt gestreefd naar een situatie van onder de 0,25 vangsten per uur, zodat veiligheidsrisico's beperkt blijven en minder dieren hoeven te worden gedood. Voor de beverratbestrijding is uitroeiing (in het binnenland) de doelstelling.

De muskusratvangsten zijn gedaald van 233.690 in 2007 naar 187.748 in 2008. Dat betekent 45.942 minder vangsten dan in 2007. Met 0,36 vangsten per uur is ten opzichte van 2007 een daling van 22% gerealiseerd.

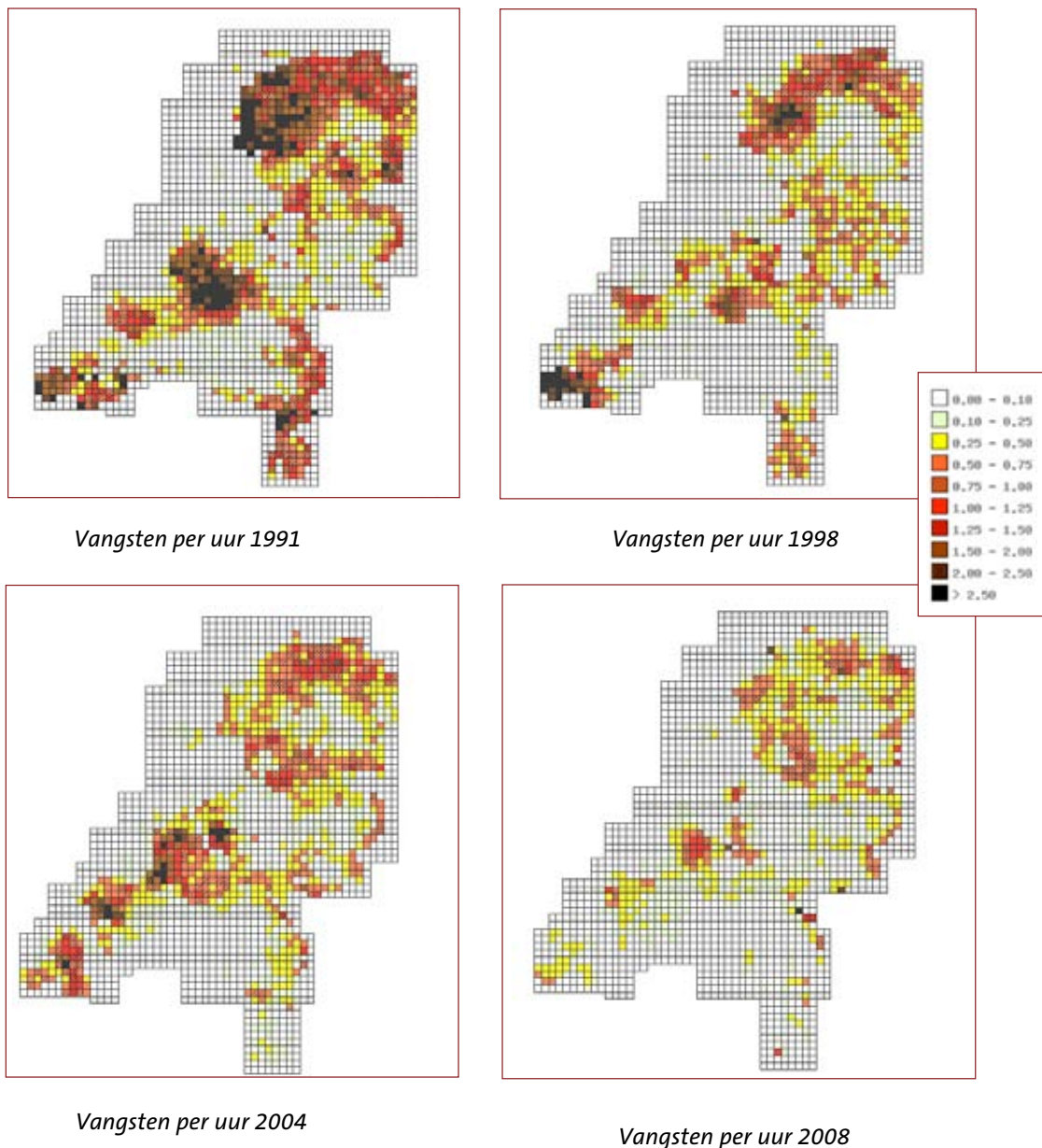
Bij een aantal organisaties lijken de vangsten te stabiliseren, dit zijn over het algemeen organisaties die het merendeel van hun gebied onder controle hebben. Het wegvangen van muskusratten bij lage populaties vergt een andere strategie. Dit vraagt een omslag in de aanpak bij organisaties die niet meer te maken hebben met hoge populaties. Een aandachtspunt voor de betreffende organisaties in de komende jaren.

Het aantal bestede uren is in 2008 niet verder gedaald, zoals in 2007 het geval was. De totale besteding over 2008 bleef nagenoeg hetzelfde, 527.807 uren. Voldoende uren zijn nodig voor een efficiënte bestrijding. Dit uiteraard in combinatie met goede aansturing.

In onderstaande figuren zijn de muskusratvangsten per uur, per uurhok te zien. De figuur linksboven geeft de gegevens voor 1991 weer, rechtsboven voor 1998, linksonder 2004 en in de figuur rechtsonder staan de vangstgegevens van 2008.

Hoe lichter de kleur van de uurhokken, hoe lager de vangsten per uur. Door de figuren naast elkaar te leggen is de positieve vangstontwikkeling goed zichtbaar. In de loop der jaren zijn in steeds meer uurhokken de vangsten per uur gedaald. Tevens zijn in de figuren de probleemgebieden goed zichtbaar. Daar waar in 1991 nog veel gebieden zwaar besmet waren, zijn in 2008 veel minder gebieden waar een grote populatie muskusratten bestaat. Een aantal gebieden in het noorden, het westen van Overijssel en in Utrecht hebben nog te kampen met veel muskusratten.

Figuur 1: Vangsten per uur 1991, 1998, 2004 en 2008

Na een flinke stijging in beverratvangsten in 2007, is in 2008 een lichte daling te zien van 1850 naar 1734. In totaal zijn er ruim 2.000 uren minder besteed aan de beverratbestrijding in Nederland dan in 2007. In 2008 is een voorstel voorgelegd aan de Unie van Waterschappen en het InterProvinciaal Overleg (IPO) voor uitbreiding van het landelijk budget naar aanleiding van de evaluatie van het beverratbeleid. Hiermee hebben beiden ingestemd, dit betekent dat voor 2009 en 2010 meer fte's ter beschikking staan voor de beverratbestrijding. De evaluatie heeft ook aanleiding gegeven tot de oprichting van de Adviesgroep Beverratbestrijding. Deze Adviesgroep zal beverratbestrijdende organisaties voorzien van advies met name op basis van veldbezoeken.

Er zijn in 2008 minder dieren bijgevangen dan in 2007. Bijvangsten zijn dood gevangen dieren anders dan de muskus- en beverrat. Het totaal aantal bijvangsten is met 10 % gedaald. Binnen de bestrijding is veel aandacht voor het zoveel mogelijk voorkomen van ongewenste bijvangsten.

In 2008 zijn met bestuurlijke besluitvorming de nut- en noodzaakonderzoeken afgerond. De bestrijding wordt gecontinueerd en daarnaast is vervolgonderzoek ingezet met het oog op efficiëntie, effectiviteit en ethiek.

LEESWIJZER

Het landelijk jaarverslag muskus- en beverrattenbestrijding 2008 dat voor u ligt, bestaat uit drie hoofdstukken.

Het eerste hoofdstuk bespreekt de resultaten van de muskusrattenbestrijding, de landelijke resultaten en ook de prestaties van de bestrijdingsorganisaties. De vangsten en vangsten per uur zijn in 2008 ten opzichte van 2007 flink gedaald. Wel zag een aantal organisaties het aantal vangsten stabiliseren. Het aantal ingezette uren is nagenoeg hetzelfde gebleven.

Net zoals de laatste jaren heeft een vertegenwoordiging van de LCCM de bestrijdingsorganisaties bezocht. Hetgeen besproken is tijdens de gesprekken met de organisaties wordt meegenomen in de analyses van de resultaten van de bestrijdingsorganisaties.

In het tweede hoofdstuk komen de resultaten van de beverrattenbestrijding aan de orde.

In het laatste, derde hoofdstuk worden de onderzoeken en diverse activiteiten van de LCCM beschreven, deze hebben veelal betrekking op zowel de muskus- als de beverrattenbestrijding.

2. LANDELIJKE RESULTATEN

Algemeen

De trend van de laatste jaren van dalende vangsten is in 2008 voortgezet. In 2008 zijn de resultaten aanzienlijk verbeterd ten opzichte van het jaar ervoor. Met de 45.942 minder vangsten ten opzichte van 2007 met hetzelfde aantal uren als in 2007, is in 2008 een daling van ruim 22% in vangsten per uur bereikt.

Bijna alle organisaties laten een verbetering van de vangresultaten zien. Een aantal organisaties lijkt een stabilisatiepunt te hebben bereikt, de komende jaren zal moeten worden gewerkt aan het omslagpunt waardoor de vangsten verder gaan dalen. In Utrecht en Zuid-Holland is in absolute vangsten grote winst behaald. Deze twee organisaties hebben samen 36.709 minder muskusratten gevangen dan in 2007. Daarnaast heeft Noord-Holland, met 0,07 vangsten per uur een daling van bijna 32% in vangsten per uur weten te realiseren. Een goede prestatie gezien de al lage vangsten in voorgaande jaren.

Velduren

In 2008 is het aantal velduren nagenoeg hetzelfde gebleven als in 2007. Sinds 2004 is flink ingezet op het realiseren van meer velduren. De winst daarvan is nu te zien in de daling van het aantal vangsten vanaf 2005. Een teken dat de extra ingezette uren hun effect sorteren en de populatie muskusratten kleiner is geworden.

Zoals ook in voorgaande jaarverslagen benadrukt is, is het voldoende investeren in inzet van groot belang om uiteindelijk alle gebieden onder controle te krijgen. De stijging van velduren resulteerde uiteindelijk in minder vangsten per uur én minder vangsten per kilometer, wat betekent dat de populatie minder groot was. Om de daling door te zetten is het dan ook belangrijk om voldoende velduren effectief in te zetten. Op deze manier kan de populatie worden vermindert zodat een kleine populatie resteert waardoor minder dieren hoeven te worden gedood.

Op een gegeven moment, bij een laag aantal vangsten per uur, kan het aantal uren voorzichtig worden afgebouwd. Het kost logischerwijs veel uren om een gebied met hoge(re) besmettingsgraad te bewerken dan een gebied met lage(re) besmettingsgraad. Maar actief vangen is relatief gezien wel arbeidsintensief omdat men gericht moet gaan speuren naar de muskusrat. Er moet bij lage vangsten een omslag van passief naar actief vangen worden gemaakt. Dit vraagt aandacht daarvoor in de aansturing. Uiteindelijk leiden minder muskusratten tot minder vangmiddelen, minder dierenleed, minder bestrijders en dus minder kosten.

Vangsten per uur

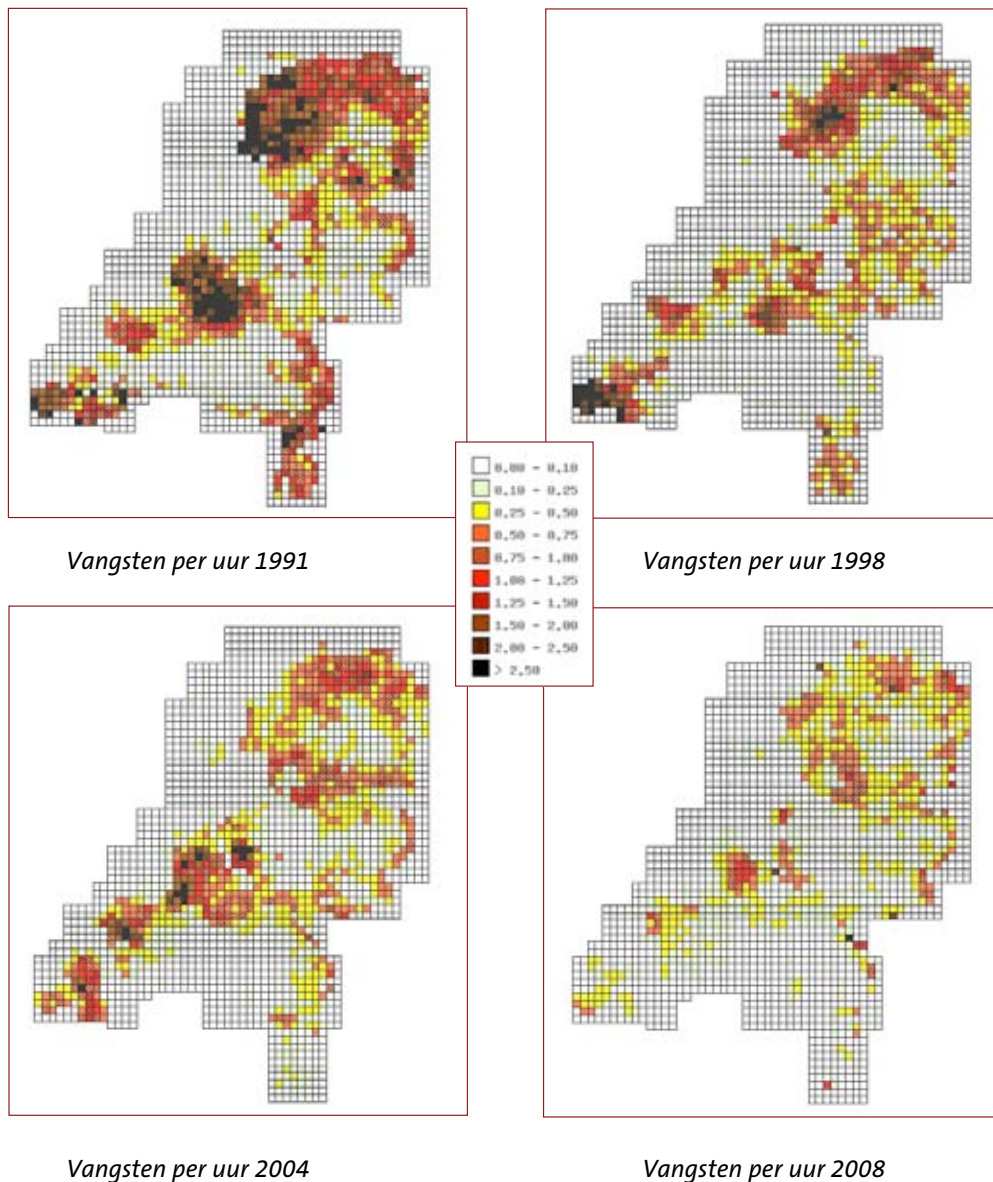
Het aantal vangsten per uur, de huidige indicator voor de vangstsituatie, daalde landelijk van 0,44 tot 0,36. De indicator vangsten per uur geeft een indruk van de effecten van de bestrijding op een populatie muskusratten en kent een classificatie die er als volgt uit ziet:

- < 0,25 v/u is 'afdoende';
- 0,25 _ 0,50 v/u is 'niet afdoende';
- 0,50 _ 1,00 v/u is 'onvoldoende';
- 1,00 _ 1,50 v/u is 'volstrekt onvoldoende';
- \geq 1,50 v/u is 'nagenoeg nihil'.

Uiteraard streeft iedere organisatie naar een zo laag mogelijke populatie waarbij steeds minder dieren hoeven te worden gedood. Een aantal organisaties heeft aangegeven te streven naar (verder) onder de 0,25 vangsten per uur en bij deze organisaties is de doelstelling bijgesteld naar 0,10 vangsten per uur.

Naast deze indicator worden, omdat vangsten per uur niet voldoende houvast bieden voor een goede analyse, in dit jaarverslag ook indicatoren als vangsten per kilometer, uren per kilometer gebruikt in de analyse.

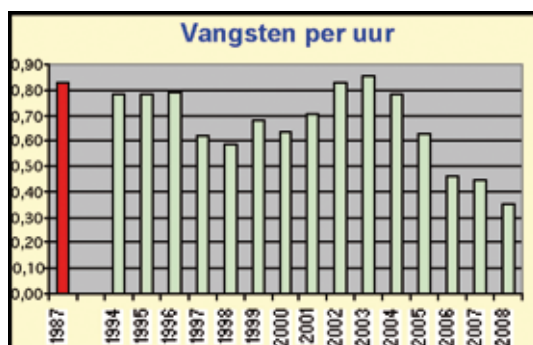
De gemiddelde situatie in Nederland is met 0,36 v/u °niet afdoende°±. In de figuren hieronder zijn de vangsten per uur per uurhok weergegeven over het jaar 1991 (linksboven), 1998 (rechtsboven), 2004 (linksonder) en 2008 (rechtsonder). In de lichte, witte en groene, uurhokken liggen de vangsten per uur tussen de 0 en 0,25. De donkere uurhokken geven de plaatsen aan waar de vangsten per uur boven de 0,25 liggen.

Figuur 2: Vangsten per uur 1991, 1998, 2004 en 2008

In de figuur met de gegevens van 2008 is te zien dat de meest besmette gebieden met name liggen in het noordoosten van Friesland, het noordwesten van Groningen, noordoosten van Overijssel en in Utrecht. In Noord-Holland, Noord-Brabant, Limburg, Flevoland, een groot deel van Gelderland, Zeeland en Zuid-Holland zijn de vangsten per uur erg laag, dat zijn de witte en groene gebieden op de kaart.

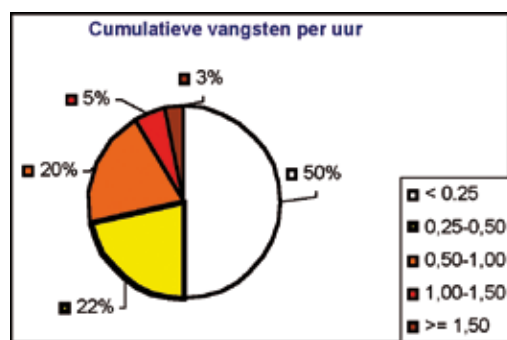
In de figuur hieronder zijn de vangsten per uur weergegeven van 1987 en 1993 tot en met 2007. Hier is te zien dat de vangsten per uur, 0,36 v/u, nog niet eerder zo laag zijn geweest.

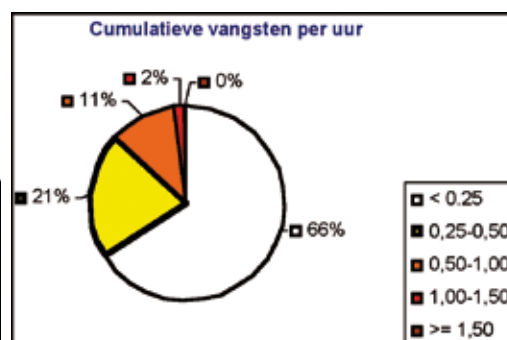
Figuur 3: Vangsten per uur NL 1987, 1993-2008

Bij een redelijk constante inzet van uren tot 2003, rond de 400.000 uren per jaar, werd de daling niet doorgezet en gingen de vangsten zelfs weer stijgen. Vanaf 2004 zijn zo'n 500.000 uren per jaar besteedt en dit resulteerde in een daling van de vangsten. Een goede inschatting van het aantal in te zetten uren is de komende jaren van groot belang om de daling door te zetten en te komen tot een kleine restpopulatie.

Onderstaande cirkeldiagram aan de linkerkant geeft de percentages van de vangsten per uur in Nederland weer over 2004 (links) en 2008 (rechts). 66% van Nederland kent in 2008 een relatief kleine populatie, waar de vangsten per uur onder de 0,25 zijn. In 21% van Nederland liggen in 2008 de vangsten per uur tussen de 0,25 en 0,50. Voor het eerst liggen nergens in Nederland de vangsten per uur hoger dan 1,5 vangsten per uur.

Figuur 4: Vangsten per uur 2004

Figuur 5: Vangsten per uur 2008

Resultaten

Onderstaande figuur geeft de absolute vangsten en vangsten per uur in de provincies weer over een aantal jaren. De vangsten zijn gedaald, zelfs in grotere mate dan vorig jaar. Bij een aantal provincies is een stijging van de vangsten per uur of absolute vangsten te constateren. Als de absolute vangsten zijn toegenomen, maar de vangsten per uur zijn gedaald, is "resultaat" behaald door inzet van meer velduren. Dit geldt uiteraard ook omgekeerd; als de vangsten zijn gedaald, maar de vangsten per uur zijn gestegen of hetzelfde gebleven, zijn er minder velduren ingezet. De analyses verderop in dit jaarverslag beschrijven de resultaten per bestrijdingsorganisatie. Doordat (provincie)grensoverschrijdend door waterschappen en provincies wordt bestreden, verschillen de getallen per provincie van de getallen per organisatie.

Provincie	1987		2005		2006		2007		2008	
	vangst	v/u	vangst	v/u	vangst	v/u	vangst	v/u	vangst	v/u
Groningen	15.431	0,74	31.147	0,74	25.319	0,57	25.382	0,60	22.448	0,56
Friesland	42.448	1,36	35.952	0,57	26.779	0,42	28.036	0,45	28.107	0,43
Drenthe	9.473	0,52	9.179	0,40	7.046	0,31	6.108	0,29	6.323	0,28
Overijssel	14.555	0,41	31.788	0,73	29.110	0,67	29.297	0,71	27.575	0,60
Gelderland	32.186	0,73	20.924	0,32	13.205	0,23	13.541	0,22	12.544	0,22
Flevoland	15.054	1,09	4.794	0,33	4.332	0,29	3.712	0,25	3.479	0,24
Utrecht	55.350	1,74	81.819	1,43	71.004	1,18	72.053	1,17	45.902	0,75
Noord-Holland	984	0,05	7.770	0,23	5.765	0,14	3.922	0,10	2.681	0,07
Zuid-Holland	44.943	0,76	94.631	0,88	50.818	0,48	40.786	0,39	28.508	0,27
Zeeland	17.111	1,17	9.725	0,39	5.105	0,22	4.925	0,20	4.666	0,20
Noord-Brabant	30.563	0,61	4.209	0,10	4.290	0,10	3.832	0,09	3.473	0,09
Limburg	9.045	0,94	3.668	0,25	1.983	0,16	2.096	0,19	2.042	0,20
TOTAAL	287.097	0,83	335.606	0,63	244.756	0,46	233.690	0,44	187.748	0,36

Tabel 1: Resultaten per provincie

RESULTATEN BESTRIJDINGSORGANISATIES MUSKUSRATTENBESTRIJDING

Resultaten en analyses

De Wet bekostiging en inzet muskusrattenvangers (1985) legt de verantwoordelijkheid van de muskusrattenbestrijding bij de provincies. De provincies dienen elk jaar de minister te informeren omtrent de stand van zaken van de muskusrattenbestrijding. In dit jaarverslag vindt die verantwoording plaats door middel van inzicht te geven in de vangsten en vangsten per uur.

De analyse van de resultaten valt onder verantwoordelijkheid van de LCCM. De LCCM brengt jaarlijks een bezoek aan de bestrijdingsorganisatie om de resultaten en vooruitzichten te bespreken. Op basis van de resultaten en hetgeen besproken is, maakt de LCCM de analyse. Vangsten en velduren zijn belangrijke gegevens in de muskusrattenbestrijding. De vangsten per uur zijn echter alleen goed te interpreteren als ze in een reeks van jaren met elkaar vergeleken worden. In combinatie met andere indicatoren, zoals bijvoorbeeld vangsten per kilometer watergang en uren per kilometer watergang, geeft het een indruk van de populatieontwikkeling en de effecten van bestrijding. In Nederland wordt gestreefd naar een zo klein mogelijke populatie muskusratten, zodat veiligheidsrisico's minimaal zijn. Ook het dierenleed wordt beperkt door lage vangsten. Als indicatieve norm van een situatie die een bestrijder onder controle kan houden wordt 0,25 vangsten per uur gehanteerd. Daaruit is een classificatie voortgekomen die alle situaties boven de 0,25 vangsten per uur als niet afdoende beschouwd. Ook wordt, zoals hierboven genoemd, gekeken naar de inzet van uren, uren per kilometer en vangsten per kilometer. Uiteraard is niet elke kilometer watergang met de andere te vergelijken. Enige nuance in het vergelijken is zeker nodig, maar voor het globale beeld geeft het een inzicht in de verschillen bij organisaties.

In dit jaarverslag wordt getracht de resultaten van de bestrijdingsorganisaties vanuit landelijk perspectief te interpreteren, trends te signaleren in meerjarenperspectief. Daarbij wordt gebruik gemaakt van getallen, informatie uit regionale jaarverslagen en uit gesprekken die gevoerd zijn met bestrijdingsorganisaties. Het is onvermijdelijk dat er interpretatieverschillen ontstaan tussen de regionale jaarverslagen en datgene wat in dit jaarverslag is geconcludeerd. De analyses worden door de LCCM gemaakt vanuit haar signalerende functie.

Resultaten bestrijdingsorganisaties 2008

Provincie (bestrijdings-organisatie)	Vangst 2008	Uren 2008	Km water 2008	Vangst/ uur 2008	Vangst/ Km 2008	Uren/km 2008*	Uren/fte 2008	Km/fte 2008*
Groningen	22.448	40.240	21.560	0.56	1.04	1.87	1.103	591
Friesland	28.107	65.381	42.041	0.43	0.67	1.56	1.223	787
Drenthe-								
Overijssel	33.434	66.627	35.945	0,50	0.93	1.85	1.376	742
Gelderland	11.873	54.384	25.439	0.22	0.49	2.14	1.246	583
Flevoland	3.471	14.542	8.385	0.24	0.41	1.73	1.119	645
Utrecht	46.812	63.559	22.346	0.74	2.10	2.84	1.324	466
Noord-Holland	2.685	39.634	34.292	0.07	0.08	1.16	901	779
Zuid-Holland	28.737	108.498	46.854	0.26	0.61	2.32	1.365	589
Zeeland	4.666	23.796	14.020	0.20	0.33	1.70	1.368	806
Noord-Brabant	3.473	40.676	24.653	0.09	0.14	1.65	1.342	813
Limburg	2.042	10.470	6.595	0.20	0.31	1.59	1.047	660
Totaal/Gem.	187.748	527.807	282.177	0.36	0.65	1.86	1.220	678

Tabel 2: Resultaten per bestrijdingsorganisatie

* fte bestrijder vast en flexibel

Bestrijdings-organisatie)	Fte coördinator			Fte rayon- ambtenaar			Fte bestrijder (vast en flexibel)		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Groningen	1	1	1	2	2	1	37,6	34,6	36,5
Friesland	1	1	1	4	4	4	52	52	53,45
Drenthe-Overijssel	1	1	1	2,8	4,4	4,5	52,8	54,8	48,42
Gelderland	1	1	1	5	4	4	46	46,5	43,65
Flevoland	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	13	13	13
Utrecht	1	1	1	5	4,6	4,5	48	48	48
Noord-Holland	2	2	1	3	3	3	44	44	44
Zuid-Holland	1	1	1	8	8	8	85,4	83,4	79,5
Zeeland	1	1	1	1,6	1,6	1,6	18	18	17,4
Noord-Brabant	0,8	0,8	0,8	4,5	3,5	3,66	31,4	31,2	30,32
Limburg	0,5	0,5	0,5	1	1	1	11	10	10
Totaal	9,8	9,8	8,8	37,3	36,5	35,7	439,2	435,5	424,2
Gemiddeld	0,9	0,9	0,8	3,4	3,0	3,2	39,9	39,6	38,6

Tabel 3: fte's per bestrijdingsorganisatie

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat de absolute vangsten onder de 200.000 zijn gebleven in 2008. Het totaal aantal bestede uren in Nederland zijn nagenoeg gelijk gebleven. De uren per fte bestrijder liggen rond de 1.200, de verschillen zijn te verklaren door de verschillende interpretaties van het begrip velduur, maar ook efficiënte inzet van uren speelt hierbij een rol. Het aantal kilometer per fte varieert van 466 kilometer tot 813 watergang per fte. Hierbij is van belang over wat voor soort watergang het gaat, er zijn gemakkelijk te bewerken watergangen, maar ook bijvoorbeeld watergangen in natuurgebieden die arbeidsintensiever zijn om te bewerken. Ook is het van belang in hoeverre het gebied schoon of besmet is. Het aantal fte bestrijders in Nederland is gedaald, maar dit is nauwelijks terug te zien in het totaal aantal uren. Hier is efficiencywinst behaald.

ANALYSE BESTRIJDINGSORGANISATIES

Groningen

Groningen ziet de vangsten in 2008 dalen met 3000 muskusratten en hiermee heeft men nagenoeg gelijk gepresteerd als in 2006 in vangsten per uur, 0,56 in 2008 ten opzichte van 0,57 in 2006 (0,60 in 2007). De absolute aantallen vangsten waren in 2007 gelijk gebleven met de vangsten in 2006, maar afgelopen jaar heeft men een daling weten neer te zetten. In 2008 werden er 22.448 muskusratten gevangen in 44.240 uren. Dit betekent dat Groningen in vangsten per uur daalde van 0,6 naar 0,56.

Hierbij de opmerking dat nagenoeg 2000 uren minder zijn besteed aan de muskusrattenbestrijding dan in 2007. Ook in 2007 werd een daling in inzet geconstateerd van bijna 1800 uren. Met 1,87 uren per kilometer in 2008 is de besteding van uren per kilometer gelijk aan het gemiddelde in Nederland. Met een goede aansturing en planmatige aanpak moet de komende jaren toch nog hard gewerkt worden om de vangsten naar beneden te brengen. Als gekeken wordt naar de trend van de afgelopen jaren dalen de vangsten slechts gestaag.

De organisatie heeft net als in 2007 te maken gehad met een verandering in het management. Hierdoor is de aansturing wellicht niet optimaal geweest, wat juist erg belangrijk is als de resultaten achter lijken te blijven. In 2009 moet de rust zijn weergekeerd en zal goede aansturing en planmatige aanpak de volle aandacht krijgen.

In Groningen wordt nog relatief veel gevangen met passieve vangmiddelen. Met name de duikerkooi en lokaaskooi worden in verhouding meer ingezet dan in andere delen van Nederland. Op de vaarroutes en aan de grens met Duitsland worden vooral de passieve vangmiddelen ingezet. Gezien de discussie omtrent de verdrinkval en de omslag die in sommige gebieden zal kunnen worden gemaakt naar meer actief vangen om de vangsten verder te doen dalen, is aandacht voor dit onderwerp van groot belang.

Friesland

In het Jaarverslag 2007 werd al geconstateerd dat Friesland over een te laag aantal uren per kilometer beschikte om een substantiële daling van de vangsten te realiseren.

Met hetzelfde aantal uren als in 2007, verwachtte men in 2008 1000 muskusratten meer te vangen. In het derde kwartaal van 2008 heeft men de bezetting met 6 fte uitgebreid en zijn in 2008 ruim 3500 uren meer ingezet ten behoeve van de muskusrattenbestrijding. Maar de besteding van 1,56 uren per kilometer ligt ver onder het landelijk gemiddelde en is niet voldoende om te komen tot een "onder controle" situatie.

Met 0,43 vangsten per uur is dan wel een daling in vangsten per uur te constateren ten opzichte van 2007 (0,45). Maar uit het feit dat er nagenoeg hetzelfde aantal muskusratten zijn gevangen en de vangsten per kilometer (0,67) hetzelfde zijn gebleven, blijkt dat er nog geen constante daling is ingezet.

Naast de investering die in 2008 is gedaan voor wat betreft de uren, is ook van belang dat men een duidelijke strategie bepaald om te komen tot een verdere daling. Uiteraard is voldoende inzet hierbij bepalend, maar ook aansturing en planmatige aanpak zijn minstens zo belangrijk. Hierbij dient ook aandacht te worden besteed aan de strategie voor wat betreft passief en actief vangen.

In Friesland worden verhoudingsgewijs nog veel gevangen met passieve vangmiddelen. In het beleid is het met name van belang dat de omslag naar actief vangen wordt gemaakt in gebieden waar de vangsten en vangsten per uur laag zijn.

In 2009 geldt voor het hele jaar de uitbreiding van 6 fte's waarmee het aantal uren ten opzichte van 2008 zal stijgen. Daarnaast is aangegeven dat met name de planmatige aanpak meer aandacht zal krijgen binnen de bestrijding. Men verwacht in Friesland in 2009 zo'n 2000 muskusratten minder te vangen dan in 2008.

Drenthe-Overijssel

Drenthe en Overijssel worden in dit jaarverslag als één organisatie beschouwd. Het samenwerkingsverband van Drentse en Overijsselse waterschappen kent een overkoepelende commissie. Strategie en aansturing zijn eenduidig.

In Drenthe-Overijssel zijn in 2008 ruim 2000 minder muskusratten gevangen, in totaal 33.434, terwijl de inzet is gestegen. Dit brengt met zich mee dat de vangsten per uur met ruim 12% zijn gedaald naar 0,50 vangsten per uur ten opzichte van 0,57 vangsten per uur in 2007. De daling van vangsten per kilometer ligt lager, die is 5%. Een goede ontwikkeling waarmee de daling van de afgelopen jaren wederom is doorgezet. Het absoluut aantal vangsten daalt echter gestaag, in 2008 met 6%. Verwacht wordt dat de investering in uren de komende jaren zal leiden tot een grotere, substantiële, daling van vangsten.

In Drenthe-Overijssel wordt veel aandacht gegeven aan het realiseren van voldoende velduren, in totaal en per fte. De winst die hierbij is behaald, blijkt uit de uren per kilometer die van 1,70 in 2007 naar 1,85 in 2008 zijn gegaan. Hiermee ligt het te besteden aantal uren bijna op het gemiddelde van Nederland.

Een interne audit is opgezet om bestrijders te laten leren van hun collega's. Een groep van bestrijders bezoekt regelmatig het vanggebied van een collega. Zo wordt ook de betrokkenheid van bestrijders en teamleider(s) vergroot.

Net als in andere aan Duitsland grenzende organisaties, is het percentage vangsten met passieve vangmiddelen hoog. Men geeft aan met name aan de grens passieve vangmiddelen in te zetten. Aandacht dient te worden besteed aan een omslag in gebruik van vangmiddelen daar waar de vangsten laag zijn en lijken te stabiliseren. Een eenduidige strategie daarin is daarbij bepalend.

De verwachting voor 2008 was te komen onder 0,50 vangsten per uur, men is op 0,50 blijven steken, maar voor 2009 is de verwachting wederom onder de 0,50 te komen. Men verwacht niet veel meer uren in te zetten, men denkt dat er nog wat efficiencywinst te behalen valt in de velduren per fte, maar wel wordt een lichte daling voorzien in de absolute vangsten.

Utrecht

In Utrecht werd in 2007 een derde van de totale vangsten in Nederland gevangen, in het Jaarverslag 2007 werd de verwachting uitgesproken dat de acties die in het derde kwartaal van 2007 zijn ingezet, vruchten zouden afwerpen in de komende jaren. In 2008 is die verwachting dan ook daadwerkelijk gerealiseerd. Met een daling in de absolute vangsten van bijna 36%, van 73.140 naar 46.812 muskusratten, is een flinke stap gezet in de goede richting. De vangsten per kilometer zijn eveneens met 36% gedaald.

Met nagenoeg hetzelfde aantal uren is deze daling goed voor een daling in de vangsten per uur naar 0,74 in 2008 ten opzichte van 1,14 vangsten per uur in 2007. Utrecht mag dan nog het hoogst scoren in vangsten, de verwachtingen over 2008 zijn ruimschoots overtroffen.

Utrecht heeft al jaren de meeste uren per kilometer te besteden, dit is ook nodig gezien de hoge populatie muskusratten. Voor de komende jaren is een geleidelijke afbouw in inzet gepland.

Dit zou de ingezette daling in gevaar kunnen brengen.

Binnen de organisatie wordt ook sterk de nadruk gelegd op een planmatige aanpak.

Veel aandacht wordt besteed aan de te hanteren strategie. Passieve vangmiddelen worden buiten de trek nauwelijks ingezet. De inrichting van gebieden in met name de trekperioden wordt strak ingepland. Utrecht vangt een hoog percentage van de totale vangsten met actieve vangmiddelen. Er wordt veel met de klem gewerkt. Van november tot en met mei moeten zo goed als alle watergangen bewerkt zijn.

De Gedragscode krijgt in 2009 extra aandacht binnen de bestrijdingsorganisatie. Het wordt van groot belang geacht dat alle medewerkers op de hoogte zijn van de inhoud en hier zich vervolgens ook aan houden.

De overgang van de bestrijding van het OLM naar het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) veroorzaakte onrust binnen de bestrijdingsorganisatie, zo werd ook in het Jaarverslag 2007 geconstateerd. Gezien de resultaten heeft de overgang naar het waterschap weinig negatieve invloed gehad op de bestrijding.

De verwachtingen voor 2009 zijn hooggespannen, men hoopt onder de 0,50 vangsten per uur te komen. Dit betekent dat de vangsten over 2009 rond de 31.000 zullen zijn.

Noord-Holland

Noord-Holland gaat aan de leiding voor wat betreft de laagste vangsten per uur, 0,07, en de laagste vangsten per kilometer, 0,08, in Nederland. De ligging van de provincie maakt dat de instroom vanuit aangrenzende gebieden minimaal is, maar desalniettemin is het een knappe prestatie. In 2006 was het aantal vangsten per uur nog 0,14 en het aantal vangsten per kilometer 0,22.

Het aantal ingezette uren ligt al een aantal jaren rond de 40.000. En hiermee zijn de uren per kilometer het laagst in Nederland. Door de grens in het zuiden goed af te zetten is de instroom minimaal en kan gefocust worden op de bestrijding in het gebied zelf. Ook geeft de organisatie aan dat de definitie velduur anders wordt geïnterpreteerd dan in de rest van Nederland. De velduren zijn de uren die daadwerkelijk worden besteed in het veld, reistijd van onderkomen naar het veld en reistijd van het ene gebied naar het andere worden niet meegenomen. Hier ligt een verklaring voor de lage uren per kilometer.

Noord-Holland richt de aandacht sterk op een strakke aansturing en planmatige aanpak. Ook een flexibele inzet heeft volgens de organisatie bijgedragen aan de goede resultaten, daar waar het meest nodig is, worden ingezet. Gebieden die onder controle zijn kunnen met minder uren worden bewerkt, hierdoor is ruimte voor de flexibiliteit.

Een punt van zorg is de afbouw in uren die voor de komende jaren zal worden doorgevoerd. In 2009 zal Noord-Holland het al met 5 fte minder moeten doen van de 42 fte die in 2008 werden ingezet voor de muskusrattenbestrijding. In 2010 worden er nog eens 4 fte's minder ingezet. Dit zal de flexibiliteit niet ten goede komen en een nieuwe strategie zal moeten worden bepaald om met minder uren toch de goede prestaties voort te kunnen zetten.

De actieve aanpak, veel vangsten met de klem, is een arbeidsintensieve aanpak die in Noord-Holland ondanks het lage aantal uren, wordt gecontinueerd. Er wordt bewust weinig gewerkt met passieve vangmiddelen.

In Noord-Holland is men al een tijdje bezig met de invoering van Mobiel Werken/gebruik van PDA. In 2008 liep men tegen een aantal technische, maar ook juridische problemen aan. Men hoopt in 2009 met de daadwerkelijke invoering in de bestrijding te kunnen starten. Een landelijke werkgroep is opgericht om de mogelijkheden van landelijke invoering van Mobiel Werken te onderzoeken.

Resultaten over 2009 zijn moeilijk in te schatten vanwege (het besluit tot) de afbouw van in te zetten fte's.

Flevoland

Met nagenoeg hetzelfde aantal uren zijn in Flevoland 234 minder muskusratten gevangen dan in 2007. De daling wordt gestaag voortgezet van 3.705 naar 3.471, dat is ruim 6%. De vangsten per kilometer zijn gedaald van 0,44 naar 0,41, ruim onder het landelijk gemiddelde van 0,67. Hierin is een daling gerealiseerd van bijna 7%. In vangsten per uur is de daling 4%.

In Flevoland is men zich ervan bewust dat het vangen moeilijker wordt nu de populatie laag is. Hiervoor is een andere manier van aanpak vereist. In Flevoland werkt men constant aan een optimalisering van de strategie met name met behulp van vangstgegevens. Men realiseert zich dat een meer actieve aanpak noodzakelijk is in gebieden met lage vangsten. In 2007 werd 20% van de vangsten gedaan met de conibear (actief vangmiddel), in 2008 is dat bijna 30%. Een goede ontwikkeling. Bij het belichten van passief en actief vangen dient de verhouding tussen het aantal vangsten in de drukbezette gebieden en de vangsten in de onder controle gebieden te worden meegenomen.

Met name in het noorden en bij de Oostvaardersplassen worden de meeste vangsten gedaan. De gebieden die onder controle zijn en dus weinig vangsten opleveren, zijn juist de plaatsen waar actief wordt gevangen.

Nagenoeg het grootste deel van Flevoland is onder controle, maar nog niet geheel afdoende. In het noorden en rondom de Oostvaardersplassen zijn gebieden die extra aandacht vragen vanwege hogere vangsten. Door juist daar meer uren in te zetten, kunnen ook deze gebieden voldoende worden bewerkt zodat in totaal de vangsten zullen gaan dalen.

De verwachting voor 2009 is rond de 3.000 vangsten te realiseren met nagenoeg hetzelfde aantal uren.

Gelderland

In Gelderland zijn bijna 4% minder muskusratten gevangen dan in 2007. De daling, zo werd ook vorig jaar geconstateerd in het jaarverslag, wordt niet in dezelfde mate voortgezet als in voorgaande jaren. Het is ook zo dat in een gebied met lage populaties moeilijk dezelfde daling kan worden gerealiseerd als bij hoge populaties. Met 0,22 is een lichte stijging van de vangsten per uur te zien ten opzichte van 0,21 in 2007. Dit is ook te wijten aan de daling van ingezette uren met bijna 4.000. De vangsten per kilometer zijn namelijk wel gedaald van 0,49 naar 0,47. De totale vangsten zijn gedaald van 12.357 naar 11.873.

In Gelderland is 75% van de uurhokken reeds onder controle. Alleen in grensgebieden is nog sprake van vangsten per uur tussen de 0,5 en 1,0, in totaal 4% van het gehele gebied. Over het algemeen kan gezegd worden dat de Gelderse bestrijding op dit moment lijkt te stabiliseren bij een onder controle situatie. Hierbij is het van belang dat het merendeel van de vangsten wordt gedaan aan de grens met Duitsland. Dit is een constante factor die steeds vangsten zal blijven opleveren. Hierbij is de mate van bestrijding in Duitsland bepalend.

De omschakeling van passief naar actief vangen is, mede gezien de lage vangsten, nog een aandachtspunt voor de organisatie. In een aantal specifieke gebieden, waaronder grensgebieden met constante instroom, is het moeilijk actief te vangen. Wel zal in 2009 meer aandacht worden geschonken aan meer actief vangen in de gebieden waar dit wel mogelijk is.

Met de invoering van de VisieMuskusrattenbestrijding 2007-2016 heeft Gelderland het voortouw genomen in gedeeltelijke seizoensbestrijding. Dat wil zeggen dat de basisbezetting in de komende jaren met 20% wordt teruggebracht. In drukke perioden worden dan extra krachten ingehuurd. De basisbezetting zal afnemen door natuurlijk verloop. Door de mogelijkheid van inhuur te behouden naast de basisbezetting wordt de flexibiliteit verhoogd. In de rayons worden wekelijks acties gehouden, bestrijders komen bij elkaar in het veld om de situatie in de vanggebieden te optimaliseren en daarnaast van elkaar te leren. De verwachting om minder dan 10.000 muskusratten te vangen is niet gehaald. Voor 2009 verwacht men rond de 10.000 vangsten uit te komen.

Limburg

Limburg vangt al jaren de minste muskusratten van alle organisaties in Nederland, dit moet wel in relatie gezien worden met het aantal kilometers watergang, ook het laagst in Nederland. Van 0,16 vangsten per uur in 2006 is men gestegen naar 0,20 vangsten per uur in 2008. De vangsten liggen steeds rond de 2.000 muskusratten, een lichte stijging van 1.983 in 2006 naar 2.096 in 2007 en een lichte daling naar 2.042 in 2008 laten zien dat sprake is van stabilisatie.

In 2007 waren de vangsten per uur in 87% van Limburg onder de 0,25 vangsten per uur. In 2008 is dat nog 84% van Limburg. De vangsten zijn het hoogst aan de grens met Duitsland, van daaruit heeft men te kampen met een constante instroom. 85% van de uurhokken met een vangst van meer dan 0,25 vangsten per uur, liggen binnen 10 km van de Duitse grens. In die gebieden wordt 70% van het totale aantal vangsten gedaan.

De velduren daalde het afgelopen jaar van 11.100 naar 10.470 bij hetzelfde aantal fte's. Al eerder is opgemerkt dat in deze organisatie weinig velduren per fte worden gemaakt. Hier is nog efficiencywinst te behalen.

Limburg scoort het laagst in vangsten met actieve vangmiddelen. De verklaring daarvoor ligt voor een groot deel in de vele kilometers grensgebied. De grenzen worden afgezet met passieve vangmiddelen. Een omslag in gebieden waar het wel mogelijk is, is nog niet gemaakt. Dit is een aandachtspunt voor de organisatie. Voor wat betreft de grens met Duitsland is de laatste jaren het contact met de Duitse bestrijders geïntensiveerd om tot een betere samenwerking te komen.

De Limburgse organisatie verwacht de komende jaren geen grote daling in de vangsten. In 2009 zal men wederom rond de 0,2 vangsten per uur blijven. De instroom vanuit buitenland is bepalend voor het aantal vangsten.

Noord-Brabant

Voorgaande jaren was Noord-Brabant koploper voor wat betreft de laagste vangsten per uur. Ondanks dat deze positie is vergeven aan Noord-Holland weet Noord-Brabant in 2008 toch weer de vangsten te doen dalen met 10% naar 3.473 vangsten. De vangsten per uur zijn hetzelfde als in 2007, 0,09. Maar de vangsten per kilometer dalen van 0,16 naar 0,14. De uren mogen dan wel met 1.000 uren gedaald zijn, uit de vangsten en de vangsten per kilometer blijkt dat er een gestage daling is gerealiseerd.

97% van het Brabantse gebied is onder controle, in 2007 was dit 95%. Het is bij een lage populatie moeilijk nog verder te blijven dalen, het lukt Noord-Brabant steeds weer deze knappe prestatie neer te zetten.

Zoals gezegd is het aantal uren wederom gedaald. Daarmee zijn ook de uren per kilometer gedaald, net als vorig jaar, en liggen onder het landelijk gemiddelde. De daling in uren is nog niet verontrustend gezien de lage vangsten, een verdere daling kan worden ingezet. Dan is wel een goede strategie en sterke aansturing vereist.

Noord-Brabant blijft, vergeleken met een aantal organisaties die ook goed presteren, procentueel gezien achter met vangen met actieve vangmiddelen. Dit is een aandachtspunt wat wordt opgepakt binnen de organisatie. Er worden (steeds) meer klemmen ingezet.

Voor 2009 verwacht men in Noord-Brabant dezelfde resultaten te boeken als in 2008. Wellicht kan een lichte daling in vangsten worden behaald, maar gezien de ureninzet zal dalen, zal er niet veel wijzigen in de vangsten per uur.

De overdracht van de bestrijding in Noord-Brabant naar de waterschappen is in voorbereiding en de verwachting is dat deze uiterlijk januari 2010 plaats zal vinden.

Zeeland

In Zeeland zijn de vangsten per uur op hetzelfde niveau gebleven als in 2007. Toch is een daling in de absolute vangsten van ruim 5% te constateren. De verklaring voor de stabilisatie van vangsten per uur, is dat het aantal velduren ook is gedaald.

Met 0,2 vangsten per uur is in Zeeland de situatie gemiddeld genomen onder controle. Net als vorig jaar zijn de vangsten per uur in 69% van Zeeland onder de 0,25, 28% van het Zeeuwse gebied kent vangsten per uur tussen de 0,25 en 0,5. In de overige 3% van het gebied liggen de vangsten per uur tussen de 0,5 en 1,0. Er zijn dus geen gebieden met hoge besmettingsgraden in Zeeland.

Met 0,33 vangsten per kilometer presteert Zeeland ruim boven het landelijk gemiddelde van 0,65. In totaal zijn er 4.666 muskusratten gevangen in 2008. Zeeland heeft vanaf 2002 goede resultaten laten zien met flinke dalingen in vangsten en vangsten per uur en kilometer. De inzet van uren ligt steeds rond de 24.000. Toch is de daling in de laatste jaren minder groot gebleken. Het is al eerder gezegd, muskusratten wegvangen bij een lage populatie is een moeilijk proces. Het vraagt een goede aansturing en strakke planning, waar men zich in Zeeland zeker bewust van is. Nadruk ligt op het werken in teams, goede samenwerking en leren van elkaar. Regelmatig acties lopen bij elkaar is daarvan een voorbeeld. Zeeland scoort niet hoog in het actief vangen, maar is hier wel bewust mee bezig. Verdrinkvallen worden op strategische plaatsen ingezet. Inrichting en bestrijdingsaanpak van een vanggebied wordt in de planning vastgelegd. Hierin wordt ook het betreden van natuurgebieden en de afspraken hieromtrent meegenomen.

Zuid-Holland

Zuid-Holland is de laatste jaren bezig met een inhaalslag, de vangsten dalen flink en die lijn is ook weer doorgezet in 2008. De (bijgestelde) verwachting om lager dan 0,25 vangsten per uur uit te komen is met het resultaat van 0,26 vangsten per uur net niet gehaald. Met een daling van 30% in de absolute vangsten is Zuid-Holland één van de snelste dalers ten opzichte van de vangsten in 2007. Er zijn in 2008 28.737 muskusratten gevangen, in 2007 waren dat er nog 41.118.

De vangsten per kilometer liggen met 0,61 onder het landelijk gemiddelde van 0,67, de laatste jaren lagen de vangsten per kilometer nog boven het landelijk gemiddelde. In 2008 was 70%, in 2007 was dat 53%, van Zuid-Holland onder controle met vangsten per uur lager dan 0,25.

Investeren in opleiding, coaching van medewerkers, leeftijdsbewust personeelsbeleid en ontwikkeling van leidinggevendenden lijken één van de succesfactoren van Zuid-Holland. Met daarnaast veel aandacht voor een planmatige aanpak waarbij duidelijke doelstellingen voor medewerkers worden vastgesteld.

Uiteraard is ook de constante hoge inzet van velduren in combinatie met een strakke aansturing een belangrijke factor voor het behalen van de goede resultaten. De huidige formatie wordt aangehouden tot 2012, daarna zal geleidelijk een afbouw in de basisbezetting plaatsvinden.

In Zuid-Holland is de strategie ten aanzien van passief en actief vangen dat tussen de 0,75 en 0,25 vangst per uur de omslag moet worden gemaakt van passief naar meer actief vangen.

Zuid-Holland scoort dan ook hoog in vangsten met actieve vangmiddelen.

Voor de toekomst ziet Zuid-Holland de vangsten nog verder dalen, in 2009 hoopt men rond de 0,2 vangsten per uur uit te komen, voor 2010 is de verwachting uitgesproken van 0,15 vangsten per uur en uiteindelijk hoopt men in 2012 een resultaat te boeken van 0,1 vangsten per uur.

Bijvangsten

Bijvangsten zijn dood gevangen dieren anders dan de muskus- en beverrat. Er wordt in de bestrijding veel zorg besteed aan het zo min mogelijk bijvangen van andere diersoorten. Vangmiddelen worden voor zover mogelijk zo ontworpen dat bijvangsten worden beperkt. Toch is het onvermijdelijk dat bij de muskus- en beverrattenbestrijding dieren ongewenst worden bijgevangen. Vangmiddelen die uitstaan in het veld om muskus- en beverratten te vangen worden zo geplaatst dat de kans op het bijvangen van andere dieren beperkt wordt. Beverratten worden veelal in levend vangende kooien gevangen. Dieren die levend zijn bijgevangen kunnen dan weer worden vrijgelaten. De Gedragscode die de LCCM in 2007 heeft vastgesteld en in de organisaties is ingevoerd, besteedt veel aandacht aan het beperken van bijvangsten, zoals de verplichting een klem geheel onder water plaatsen. Toch is het mogelijk dat af en toe andere dieren die in de omgeving van vangmiddelen leven in een vangmiddel terecht komen. Voor de exacte aantallen bijvangsten wordt verwezen naar bijlage I. Voor deze gegevens is het vangst-registratiesysteem geraadpleegd.

In 2008 zijn ruim 2.000 minder dieren bijgevangen dan in 2007. Het totaal aantal bijvangsten is 19.650. Dankzij het vangstregistratiesysteem dat in 2007 is ingevoerd worden bijvangsten uniform geregistreerd. Gezien de constatering dat voor 2007 bijvangsten niet uniform, en in sommige organisaties niet volledig werden geregistreerd, geeft vergelijking van bijvangsten met de jaren voor 2007 een vertekend beeld.

Er werden in 2008 8.991 bruine ratten bijgevangen, dat zijn er 871 minder dan in 2007. De bruine rat wordt niet als ongewenste bijvangst beschouwd, omdat deze diersoort op allerlei wijzen wordt bestreden uit oogpunt van volksgezondheid.

Voor de woelrat geldt nagenoeg hetzelfde. Na een beschermde status heeft deze soort zich zo weten uit te breiden dat deze inmiddels ook bestreden wordt. Het aantal bijgevangen woelratten in 2008 is 5.177. Hier is lichte een daling ten opzichte van voorgaande jaren te constateren. Er zijn 308 woelratten minder gevangen dan in 2007.

Het aantal bijgevangen woelratten en bruine ratten is in 2008 14.168, dit is 72% van het totaal aantal bijvangsten.

Ook de Amerikaanse nerts is een exoot en wordt niet als ongewenste bijvangst beschouwd. De Amerikaanse nerts komt in de Nederlandse natuur door ontsnappingen uit pelsdierfokkerijen. In 2008 zijn 145 Amerikaanse nertsen bijgevangen, nagenoeg hetzelfde aantal als in 2007.

Het aantal gevangen bunzingen is gedaald van 290 naar 226. In het kader van het Jaar van de Bunzing is door de Zoogdiervereniging VZZ in 2008 geprobeerd een goed beeld te krijgen van de bunzing in Nederland. Ook muskusrattenbestrijders hebben aan dit project meegewerkt. Volgens de VZZ is het nog (steeds) niet te zeggen of de bunzing op de Rode lijst van bedreigde zoogdieren moet komen.

Aangezien de bunzing en ook de hermelijn (38 bijgevangen ten opzichte van 40 in 2007) predatoren van de muskusrat zijn, komen zij snel in een muskusrattenklem terecht. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen worden onder andere klemmen niet op het droge uitgezet maar geheel onder water. Bij (plotselinge) verlaging van het waterpeil komen klemmen deels droog te liggen. Goede communicatie tussen bestrijders en de mensen die de gemalen bedienen hierover is van groot belang. Ondanks maatregelen die genomen worden is het onmogelijk, gezien het gedrag van deze dieren, deze bijvangsten geheel uit te sluiten.

Het aantal bijgevangen overige zoogdieren is gering. Er is geen stijging te constateren van bijvangsten van de overige zoogdieren ten opzichte van 2007.

Het aantal vogels dat jaarlijks wordt bijgevangen ligt rond de 2.000. In 2008 werden 2.428 vogels dood gevangen. Watervogels worden logischerwijs het meest bijgevangen. Vangmiddelen staan in het water. Watervogels lopen dus meer risico.

Wilde eend (1200 t.o.v. 859 in 2007) en waterhoen (677 t.o.v. 671) worden het meest bijgevangen. Ook de meerkoet (155 t.o.v. 268 in 2007) en aalscholver (284 t.o.v. 211 in 2007) komen regelmatig in een klem terecht. Het aantal bijgevangen dodaarsen ligt in 2008 op 28 (32 in 2007). Overige vogels worden relatief weinig bijgevangen.

Ook om het bijvangen van vissoorten zoveel mogelijk te beperken worden maatregelen getroffen, zoals het plaatsen van visklepjes in kelen van fuiken. Er werden in 2008 2.160 vissen bijgevangen, in 2007 2.828. De snoek, zeelt en blankvoorn worden het meest bijgevangen. In Noord-Brabant en Friesland worden alleen vissen uit de Rode Lijst consequent geregistreerd.

Bij de overige bijgevangen soorten, in totaal 459 in 2008, is het aantal rivierkreeften, veelal de Amerikaanse rivierkreeft, al jaren achtereen het hoogst (364 waarvan 301 Amerikaanse rivierkreeften).

2. BEVERRATTENBESTRIJDING

Landelijke bestrijdingsresultaten

Vorig jaar werd nog een flinke stijging van beverratvangsten geconstateerd, in 2008 liggen de vangsten iets lager dan in 2007. De afname van 111 vangsten geeft geen reden tot grote tevredenheid, uitroeiing in het binnenland is nog niet gerealiseerd. Het totaal aantal gevangen beverratten in 2008 is 1.734. Het aantal uren besteed in Nederland aan de beverrattenbestrijding is 34.667, iets lager dan de 36.564 uren die in 2007 werden ingezet.

Het jaar 2008 was een roerig jaar voor de beverrattenbestrijding. De evaluatie van het beverrattenbeleid die in september werd opgeleverd, heeft helderheid gegeven. De controle van de LCCM op de uitvoering van de bestrijding, gefinancierd uit het landelijk budget, was niet voldoende om goed inzicht te krijgen. Om de controle te versterken binnen het huidige beleid is de Adviesgroep Beverrattenbestrijding eind 2008 in het leven geroepen. De Werkgroep Beverrattenbestrijding is opgeheven en technische zaken worden overgenomen door de Werkgroep Techniek en Tactiek. Daarnaast bleek uit de evaluatie dat het budget niet toereikend was voor grensbewaking in de komende jaren. Een taak voor de LCCM om deze knelpunten aan te pakken. Het voorstel voor wijziging van het beleid tot uitbreiding van het landelijk budget, onderschreven door de BCM, kreeg aan het eind van het jaar instemming van de Unie van Waterschappen. Ook de provincies hebben ingestemd met de uitbreiding. Dit betekent dat voor 2009 en 2010 respectievelijk 25 en 22 fte toe te wijzen zijn aan bestrijdingsorganisaties voor de beverrattenbestrijding.

Ook bleek dat binnen bestrijdingsorganisaties beverrattenbestrijding vaak geen prioriteit heeft. Met name bij gecombineerde functies van muskus- en beverratbestrijder komt dit probleem voor.

Vanaf eind 2008 is de fulltime functie van landelijk coördinator beverrattenbestrijding opgeheven. Fred Barends, vanaf 2003 landelijk coördinator beverrattenbestrijding, zal de LCCM nog niet verlaten, maar in 2009 een aantal thema's behandelen betreffende de muskus- en beverrattenbestrijding en zo voor zover mogelijk zijn kennis over te dragen. De resterende taken voor de coördinatie beverrattenbestrijding worden in deeltijd overgenomen door de coördinator van de bestrijding in Gelderland, Hans van Poelwijk.

Twee criteria zijn te benoemen bij de analyses van de beverrattenbestrijding. Aan de ene kant zijn de binnenlandse/eigen populaties een factor, wanneer men in het binnenland meer beverratten is gaan vangen. En aan de andere kant heb je instroom vanaf de grens, hierbij is het criterium in hoeverre instroom naar het binnenland wordt tegengehouden, dus in hoeverre vangsten landinwaarts worden gedaan.

Vangstresultaten per organisatie

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gr									76	4	1	25	73
Fr				1	1								
Dr													
Ov								35	37	125	154	369	304
Ge			53	177	314	426	846	964	1172	643	182	266	235
Fle				1	1	5	7				3	14	14
Utr	8		1		6	8	51	44	63	13	3	7	0
Nd-H							1	2		1	1	2	0
Zd-H	120	54	57	219	708	109	392	522	968	699	226	253	255
Zee						1	2	16	53	16	14	7	10
Nd-B	145	61	170	629	1014	1021	775	253	253	134	119	124	109
Li	2342	1366	1328	2274	2952	3721	3088	3009	1729	1007	647	790	734
Tot	2615	1481	1609	3301	4996	5291	5197	4847	4439	2571	1317	1850	1734

Tabel 4: Vangsten per organisatie

Organisatie	Uren besteding 2007	Urenbesteding 2008
Groningen	1.719	2.089
Friesland	0	0
Drenthe-Overijssel	4.456	5.378
Gelderland	8.683	8.272
Flevoland	603	211
Utrecht	1.211	696
Noord-Holland	0	16
Zuid-Holland	3.672	2.843
Zeeland	407	461
Noord-Brabant	1.736	2.175
Limburg	14.061	12.542
Totaal	36.564	34.667

Figuur 5: Ureninzet per organisatie

In Friesland en Noord-Holland is geen sprake van beverrattenpopulaties. In deze organisaties zijn dan ook geen beverratten gevangen in 2008.

Drenthe-Overijssel

Drenthe-Overijssel heeft met 5.378 uren meer ingezet dan in 2007, dit leidde niet tot meer vangsten. Maar de daling van ruim 17% naar 304 geeft nog niet aan dat het probleem is opgelost. De grensbewaking vergt continue aandacht. In de evaluatie werd expliciet gezegd dat voor deze organisatie te weinig uren worden gereserveerd vanuit het landelijk budget voor de grensbewaking. De instroom vanuit Duitsland is de laatste jaren sterk toegenomen. Met name via de Vecht komen veel beverratten ons land in.

Er is ook nog sprake van een aantal binnenlandse populaties bij onder andere Kampereiland, de inrichting van dit gebied is moeilijk en vraagt een plan van aanpak.

De vaste beverrattenbestrijder van de Utrechtse organisatie is, gezien de goede resultaten in Utrecht, een deel van het jaar uitgeleend aan Drenthe-Overijssel. De flexibiliteit van inzet buiten de eigen organisaties is een goede ontwikkeling. In 2009 is de inzet van de Utrechtse bestrijder in het gebied van Drenthe-Overijssel ook weer voorzien. Voor 2009 heeft Drenthe-Overijssel meer uren toegewezen gekregen. Daarnaast is strakke, centrale, aansturing van belang om te komen tot grensbewaking die goed is ingericht.

Gelderland

In Gelderland zijn ruim 9% minder vangsten gedaan dan in 2007. Het aantal bestede uren is nagenoeg gelijk gebleven.

De vangsten in Gelderland zijn allemaal direct te relateren aan de instroom vanuit Duitsland. Voor grensbewaking is een constante inzet vereist, die wordt ook vanuit het landelijke budget gefinancierd. Het binnenland is op enkele zwervers na schoon.

De Gelderse organisatie bestrijdt ook de beverrat over de grens, in Duitsland. Hiermee kunnen op strategische plaatsen beverratten worden weggevangen zodat wordt voorkomen dat beverratten vanuit Duitsland ons land binnenkomen.

Noord-Brabant

In Noord-Brabant werden meer uren besteed en minder vangsten gerealiseerd dan in 2007. Met 109 beverratvangsten is een goed resultaat neergezet, de daling sinds 2001 wordt gestaag voortgezet. Opvallend waren een aantal vangsten in het binnenland, daar waar voorheen geen tot nauwelijks beverratten werden gevangen werden nu meerdere vangsten gedaan.

Noord-Brabant kiest bewust voor het investeren in uren voor de beverrattenbestrijding, daar waar nodig wordt gespeurd en bestreden. Dit met het oog op het voorkomen van vaste populaties in het Brabantse gebied. Dit maakt het mogelijk flexibel om te gaan met de inzet en daar waar, zoals hierboven genoemd, beverratten worden gevangen de inzet wordt verhoogd en het probleem relatief snel kan worden opgelost. De Brabantse organisatie voorziet dat constante inzet noodzakelijk blijft in de omgeving van Budel/Belgische grens en in het Maasstroomgebied (instroom vanuit Limburg).

Zuid-Holland

Zuid-Holland heeft te kampen met vaste populaties. De vangsten bleven hetzelfde als in 2007, er werden 255 beverratten gevangen. In het verslagjaar werden er minder uren ingezet, 2.843 uren ten opzichte van 3.672 in 2007.

Op de Scheelhoek op Goeree en een aantal zwervers in de buurt van Maasdijk na, zijn in 2008 geen beverratten meer binnendijks gevangen. De meeste dieren zijn buitendijks rond de Hoeksche Waard, IJsselmonde en Voorne-Putten gevangen.

Zuid-Holland zal de inzet blijven continueren om de beverrat te bestrijden. De vooruitzichten zijn voorzichtig positief. Uiteindelijk moet uitroeiing bij voldoende inzet en centrale aanpak mogelijk zijn.

Flevoland

Flevoland ontvangt geen bijdrage vanuit het landelijk budget, ook hier is geen sprake van grensbewaking. Vanuit de organisatie zijn in 2008 ruim 200 uren besteed aan de beverrattenbestrijding en er zijn 14 beverratten gevangen. Bijna alle vangsten worden aan de grens met Overijssel gerealiseerd. Overijsselse bestrijders vangen ook beverratten in het gebied van Flevoland bij het Zwartemeer. Daar is sprake van een vaste populatie.

Groningen

In Groningen zijn meer uren ingezet dan in 2007, met een besteding van ruim 2.000 uren zijn 73 beverratten gevangen, een stijging van bijna 50 beverratten ten opzichte van 2007.

In Groningen zijn meerdere plaatsen waar de beverrat is gesignaleerd. Op een aantal plaatsen heeft de beverrat zich inmiddels gevestigd en is er sprake van eigen populaties landinwaarts. In 2005 en 2006 werden slechts enkele beverratten gevangen. Eerder kon niet worden voorzien dat instroom van Duitsland zo groot zou zijn. Daarnaast zijn er moeilijk toegankelijke (natuur)gebieden die niet planmatig werden aangepakt. Er is in Groningen nog een omslag te maken naar een centrale aanpak van de beverrattenbestrijding. Maar ook het aantal toegewezen uren waren niet toereikend, hier komt vanaf 2009 verandering in. Hiermee moet een goed georganiseerde aanpak kunnen leiden tot het terugdringen van de beverrat tot aan de grens in de komende jaren.

Limburg

Limburg weet al jaren de beverratvangsten steeds verder te doen dalen. Er is in Limburg geen sprake van vaste populaties. Alle vangsten zijn direct toe te rekenen aan instroom vanuit Duitsland en in mindere mate België. Zowel het aantal uren (12.542) als het aantal vangsten zijn licht gedaald, er zijn 734 beverratten gevangen in 2008. De Limburgse organisatie verwacht niet dat de vangsten nog veel verder zullen dalen. Dit gezien het feit dat men afhankelijk is van instroom en wel of niet bestrijding in omliggende landen. Meer dan 40% van het totale aantal beverratvangsten in Nederland, vindt plaats in Limburg. Er zijn veel grensoverschrijdende beken en rivieren waar beverratten Nederland kunnen binnenkomen, vooral aan de oostgrens. Voor een goede grensbewaking is een constante inzet nodig, dit is ook voorzien in het landelijk beleid.

Utrecht

In Utrecht werd voor het eerst sinds jaren geen beverrat gevangen. De goede aanpak van de laatste jaren heeft geleid tot dit mooie resultaat. In Utrecht heeft een vaste bestrijder het hele beheersgebied ingericht en bestreden. Toch heeft Utrecht te maken met een risico van instroom via de Neder-Rijn vanaf Oosterbeek tot Wageningen. Maar in 2008 zijn hier dus geen vangsten gedaan. Ook voor 2009 wordt, behoudens hoog water, verwacht dat er nauwelijks tot geen beverratten zullen worden gevangen.

Zeeland

In Zeeland werden er in 2008 10 beverratten gevangen met een inzet van 461 uren. De vangsten zijn met name gedaan op de Krammer waar eerder in het jaar sporen werden gezien. Zeeland geeft aan voor de komende jaren rond de 0,4 fte beschikbaar te houden voor de beverrattenbestrijding. Vanuit België is geen instroom en grensbewaking is dus niet nodig.

BELEID BEVERRATTENBESTRIJDING

Werkgroep beverrattenbestrijding

De Werkgroep Beverrattenbestrijding heeft als doel in kwalitatieve en in kwantitatieve zin te verbeteren. Bestrijders met kennis van de beverrattenbestrijding vertegenwoordigden de beverratbestrijdende organisaties.

Binnen de Werkgroep werden vangstresultaten besproken en resultaten van testen met onder andere kooizenders, luchtdrukwapens, reacties van de beverrat op geluid en lokstoffen.

Besloten is de Werkgroep op de heffen met de oprichting van de Adviesgroep. Technische zaken worden overgenomen door de Werkgroep Techniek en Tactiek (WTT).

Evaluatie beleid

In 2006 heeft de LCCM het beleid 2007-2011 voor de beverrattenbestrijding opgesteld. Dit beleid en de financiering (op basis van solidariteit) hiervan heeft de instemming van de Unie van Waterschappen voor de gehele beleidsperiode en het IPO heeft destijds voor 2007 en later ook voor 2008, 2009 en 2010 ingestemd. De evaluatie van het beleid, reeds in 2006 in het beleid opgenomen is uitgevoerd door Beleid in Context.

Doel van het beleid is uitroeiing in het binnenland, waarna de bestrijding kan worden beperkt tot grensbewaking. Grensbewaking blijft noodzakelijk gezien de instroom vanuit Duitsland waar niet bestreden wordt. In 2007 werd al geconstateerd dat uitroeiing in het binnenland niet zou worden behaald in 2008.

De nut- en noodzaakonderzoeken die de LCCM de laatste jaren heeft uitgevoerd, concluderen dat graverij door beverratten (en muskusratten) de veiligheid van waterkeringen aantast. Ondanks dat er geen wettelijke plicht bestaat tot het bestrijden van de beverrat, is er dus wel de noodzaak om dit te (blijven) doen.

Conclusies evaluatie

Strategie

Geconstateerd wordt dat uitroeiing in het binnenland de komende jaren voor een groot deel zal zijn gerealiseerd, maar er resteren hardnekkige brandhaarden. De problemen liggen in de moeilijke toegankelijkheid van het gebied of het niet mogen betreden van het gebied. In 2011 zou uitroeiing in het binnenland voltooid moeten zijn. Hierna, zo wordt ook voorgesteld in het rapport, is er geen reden om binnenlandse bestrijding onderdeel te laten zijn van een solidariteitsregeling.

Grensbewaking (aan de Duitse grens) is een effectieve strategie, de resultaten hiervan zijn inmiddels al duidelijk zichtbaar. Het "achterland" wordt gevrijwaard van grote populaties doordat op de grens de grootste aantallen worden ondervangen. Een probleem hierbij is dat met name het noorden (Groningen, Drenthe/Overijssel) te weinig capaciteit is toebedeeld voor voldoende grensbewaking. Uitbreiding van het aantal toe te wijzen fte's is nodig kunnen voor afdoende grensbewaking.

Financiering

Het financieringssysteem is gebaseerd op landelijke solidariteit. De provincies en de Unie van Waterschappen dragen ieder voor 50% bij aan de bestrijding. Zoals eerder genoemd hebben de provincies zich nog niet uitgesproken over de financiering van 2009 en verder. Verdeling van de middelen geschiedt volgens het vastgestelde beleid 2007-2011. Objectieve controle op de inzet van de toegekende middelen is nauwelijks mogelijk.

Organisatie

De gekozen vorm van organisatie laat veel vrijheid aan bestrijdingsorganisaties en daarbij ontbreken goede aangrijpingspunten voor aansturing, verantwoording en controle. Een centrale organisatie werd door Alterra en PricewaterhouseCoopers gezien als de oplossing voor betere aansturing en flexibiliteit (ook in financiering), hier bleek echter geen draagvlak voor.

Aanbevelingen evaluatie

Strategie

Het is gewenst dat de huidige strategie gevolgd wordt voor in ieder geval de jaren 2009-2010 (tot de overdracht van de bestrijding naar de waterschappen). Uitbreiding van het aantal fte's is gewenst, maar op korte termijn niet haalbaar. Voor de komende twee jaar wordt eventueel gezocht naar oplossingen, eventueel budgetneutraal, door op objectieve gronden toewijzingen van fte's te heroverwegen.

Problemen met terreinbeheerders en ontheffingsverlenende instanties worden eerder op bestuurlijk niveau getild en zodanig opgelost zodat de doelstelling van uitroeiing in het binnenland niet in gevaar komt. Actieplannen worden opgesteld om brandhaarden in het binnenland weg te nemen.

Financiering

De solidariteitsregeling blijft tot de overdracht (beoogd 1-1-2011) in stand. Ook de administratieve verantwoording wordt in huidige beleidsperiode niet gewijzigd. Wel wordt gericht gezocht naar een betere regeling voor de toekomst.

Er worden in het rapport drie opties voor de toekomstige (na 2011) financiering genoemd:

- a) "eigen broek ophouden", waarbij het aan de bestrijdingsorganisatie zelf is of en in welke mate de beverrat wordt bestreden. Hierbij wordt de kanttekening geplaatst dat met deze methode het bestrijden wellicht geen prioriteit heeft voor een provincie zoals bijvoorbeeld Limburg, wat betekent dat de provincie Noord-Brabant meer last zal krijgen van instroom van beverratten.
- b) "landelijke solidariteit", zoals het huidige systeem, alle organisaties betalen mee aan grensbewaking zodat het binnenland "schoon" blijft.
- c) "regionale solidariteit", grensbewaking is dienstbaar aan lager gelegen binnenland. Per regio zou bekeken kunnen worden welke organisatie is gebaat bij grensbewaking, die organisatie zou dan mee kunnen financieren zodat voldoende capaciteit wordt ingezet aan de grens.

Na de inwerkingtreding van de Waterwet, waarbij wordt aanbevolen de beverrattenbestrijding wettelijk te regelen, zou iedere bestrijdingsorganisatie voor zich de bestrijding moeten financieren (optie a). Mocht dit problemen opleveren in Zuid-Nederland, zou dit met financiering via regionale solidariteit opgelost kunnen worden (optie c).

Wanneer de beverrattenbestrijding niet wettelijk verankerd wordt, wordt aanbevolen de landelijke solidariteit voor grensbewaking voort te zetten via financiering vanuit de Unie van Waterschappen (optie b). Hierbij wordt een nieuwe overweging gemaakt over de in te zetten fte's. Meer centrale aansturing en een flexibelere inzet van (ervaren) bestrijders is hierbij een punt van aandacht. Binnenlandse bestrijding wordt onderdeel van de muskusrattenbestrijding in de betreffende bestrijdingsorganisatie en valt dan dus niet meer onder de solidariteitsregeling.

Bestuurlijke besluitvorming beverrattenbeleid

Op basis van de conclusies en aanbevelingen is door IPO (provincies) en Unie van Waterschappen vastgesteld:

- 1) De strategie zoals beschreven in het huidige beleid te blijven volgen tot 1 januari 2011;
- 2) In 2008 budgetneutraal op objectieve gronden het budget 2009 te verdelen;
- 3) In 2008/begin 2009 bezien (met behulp van beleidsplannen en veldbezoeken) of uitbreiding van het budget 2009 noodzakelijk is voor wat betreft de inzet van uren, voorstel tot uitbreiding voorleggen aan Unie van Waterschappen en IPO;
- 4) In 2008/2009 met de LCCM en TCM actieplannen opstellen om brandhaarden in het binnenland weg te nemen;
- 5) In 2009 een voorstel voor extra inzet van uren voor de grensbewaking in 2010 voorleggen aan IPO en Unie van Waterschappen;
- 6) In 2010 nieuw beleid ontwikkelen voor 2011 en verder met als uitgangspunt grensbewaking, al dan niet op basis van solidariteit.

Met het voorstel tot uitbreiding voor 2009 en 2010 hebben Unie van Waterschappen en IPO ingestemd. Dit betekent dat over 2009 25 fte te verdelen zijn vanuit het landelijk budget en 22 fte voor 2010.

Daarnaast is eind 2008 de Adviesgroep Beverrattenbestrijding in het leven geroepen om organisaties verder te helpen met het bepalen van strategie en controle uit te oefenen op de besteding van de beschikbaar gestelde vergoedingen vanuit het landelijke budget.

Adviesgroep Beverrattenbestrijding

Hans van Poelwijk heeft zoals eerder genoemd, eind 2008 de coördinatietaken beverrattenbestrijding op zich genomen. Hij wordt bij de uitvoering van de coördinatie ondersteund door de Adviesgroep Beverrattenbestrijding, bestaande uit experts op het gebied van beverrattenbestrijding.

De beverratbestrijdende organisaties zullen minstens tweemaal per jaar bezocht worden door een afvaardiging van 1 á 2 experts (door Hans van Poelwijk samen te stellen en gedragen door de organisaties), te beginnen in de tweede helft van 2008. Zij stellen op basis daarvan een advies op met eventuele verbeterpunten. Een bezoek wordt aangekondigd aan de betreffende coördinator en bevindingen en advies worden besproken met de coördinator.

De coördinator, alsmede de adviesgroep, werkt onder verantwoordelijkheid van de LCCM. De coördinator noch de leden van de adviesgroep kunnen worden aangesproken door organisaties of management op hun werkzaamheden voor de coördinatie BRB, aanspreekpunt is de LCCM.

3. ACTIVITEITEN LCCM IN 2008

De positieve lijn in verbetering van de resultaten, verdere professionalisering van de bestrijding en wetenschappelijk onderzoek van de laatste jaren dient te worden doorgezet. De LCCM tracht daaraan een goede bijdrage te leveren. In 200 zijn er verschillende zaken in gang gezet of verder tot ontwikkeling gebracht. Hieronder zijn enkele belangrijke activiteiten beschreven.

Samenwerking

Muskus- en beverrattenbestrijding wordt uitgevoerd door provincies en waterschappen. Samenwerking en landelijke afstemming krijgt onder andere vorm in de Bestuurlijke Commissie Muskusrattenbestrijding, de Landelijke Coördinatiecommissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) en de Technische Commissie Muskusrattenbestrijding (TCM). Bijlage II beschrijft de samenstelling van deze commissies.

Bestuurlijk advies nut- en noodzaakonderzoeken

In het Jaarverslag 2007 werd al gerefereerd aan het bestuurlijk advies betreffende de uitkomsten van de nut- en noodzaakonderzoeken. In januari 2008 is een bestuurlijke conferentie georganiseerd om bestuurders te informeren over de resultaten van de onderzoeken en het voorstel van de LCCM/BCM.

In 2008 is het advies en het herzien onderzoekprogramma bestuurlijk vastgesteld.

De resultaten van de onderzoeken leiden tot de volgende conclusies:

Veiligheid

Graverij van muskus- en beverratten leidt tot een afname van de veiligheid van waterkeringen en in sommige gevallen zelfs tot enorme toenames van faalkansen. Preventieve maatregelen die veiligheid voldoende garanderen zijn niet beschikbaar, zodat bestrijding noodzakelijk blijft. Een alternatieve bestrijdingstrategie voor de huidige strategie is vooralsnog niet beschikbaar. Het toetsen van alternatieve strategieën in het veld is daarvoor noodzakelijk. Om meer inzicht te krijgen in het gedrag van muskusratten wanneer de bestrijding gestopt zou worden en de gevolgen daarvan is in eerste instantie een theoretische benadering daarvan van meerwaarde.

Kosten

Kostenreducerende oplossingen voor de huidige bestrijdingsstrategie die de veiligheid voldoende garanderen zijn vooralsnog niet beschikbaar. Er zijn wel efficiencyvoordelen te behalen bijvoorbeeld door de taak over te brengen naar de waterschappen en daarbij het aantal organisaties terug te brengen, door een auditcommissie in het leven te roepen en door een normering te ontwikkelen. Een intensievere samenwerking tussen de bestrijdingsorganisaties, onder andere op het vlak van vangmethode en –strategie, registratie en personeelsbeleid (zwaarte van het beroep), kan een deel van de huidige knelpunten wegnemen.

De economische schade in de huidige situatie met bestrijding is in beeld gebracht. Hoe groot de economische schade is in de situatie zonder bestrijding is niet te bepalen aan de hand van het uitgevoerde onderzoek. In hoeverre economische schade een argument is voor bestrijding indien er geen veiligheidsrisico's zouden zijn is niet duidelijk en minder relevant omdat veiligheidsrisico's aangetoond zijn.

Ethiek

Een belangrijke ethische vraag is of het aanvaardbaar is om een relatief groot aantal dieren te doden om de veiligheid van mensen te zo goed mogelijk veilig te stellen. In ons land staat het bieden van veiligheid tegen overstromingen niet ter discussie. De vraag is wel in hoeverre de wijze waarop dat gebeurt ethisch aanvaardbaar is. Indien er mogelijkheden zijn om veiligheid te waarborgen zonder dat daardoor dierenleed ontstaat en dieren gedood moeten worden heeft dat de voorkeur. Uit de onderzoeken blijkt dat er vooralsnog geen alternatieven zijn voor de huidige bestrijding die voldoende waarborgen bieden. Wel is gebleken dat in sommige situaties (een combinatie van) preventieve middelen van meerwaarde kunnen zijn. Er vanuit gaande dat het bieden van veiligheid aan mensen die achter onze waterkeringen wonen en werken zwaarwegend is en dat er vooralsnog geen mogelijkheden zijn om die veiligheid afdoende te bieden dan door muskus- en beverratten te bestrijden, is het aanvaardbaar om de strategie van bestrijding te continueren. Overigens zal continu onderzocht moeten worden of er zich andere mogelijkheden voor doen die het doden van muskus- en beverratten (en de bijvangst) overbodig maken. Een onderzoek naar alternatieve vangmethoden is reeds in het onderzoeksprogramma opgenomen en zal in 2008/2009 worden uitgevoerd.

Over de biologie van de muskus- en beverrat is al veel bekend. Onderzoek naar de biologische aspecten van de muskus- en beverrat (bestrijding) is in het verleden uitgevoerd en zal mede dienen als basis voor de vervolgonderzoeken die worden voorgesteld. Bij de vervolgonderzoeken zal veel aandacht worden besteed aan het gedrag van de muskus- en beverrat. Hier zal in het herzien onderzoeksprogramma verder op ingegaan worden. Met name door de veldexperimenten zal meer kennis worden vergaard over de invloeden op het gedrag.

Op basis van de uitkomsten van de onderzoeken is het volgende bestuurlijk vastgesteld:

1. De huidige muskus- en beverrattenbestrijding te continueren om veiligheidsrisico's te voorkomen, met het besef dat onderzoek naar een ethisch meer gewenste strategie voortgang moet hebben
2. Op korte termijn onderzoek te starten naar:
 - potentiële alternatieve vangststrategieën. Dit betreft twee 3-jarige veldexperimenten naar (a) objectbestrijding en (b) landsdekkende bestrijding in de winter en het voorjaar;
 - de gevolgen van het stoppen van de bestrijding. In eerste instantie aan de hand van een theoretisch model.
3. De bestrijding landelijk over te dragen naar de waterschappen. Met het minimaal in stand houden van het huidige aantal organisaties als zwaarwegend uitgangspunt.
4. a. in 2008 een voorstel te doen voor een goede registratie/gegevensverzameling om het inzicht in de effecten en efficiëntie van de bestrijding te verbeteren en vervolgonderzoek mogelijk te maken;
b. begin 2008 een herzien onderzoeksprogramma voor de komende jaren op te stellen;
c. Europees onderzoek naar de humaniteit van vangmiddelen te blijven volgen en in 2008 aanvullend onderzoek te doen naar humane vangmethoden;
d. in 2008 de haalbaarheid en wenselijkheid van een auditcommissie te onderzoeken.

(Vervolg) Onderzoeken

Naar aanleiding van de resultaten van de nut- en noodzaakonderzoeken en het bestuurlijk besluit is het onderzoeksprogramma aangepast.

De volgende onderzoek zijn in het programma opgenomen:

- Populatie-dynamisch model;
- Wenselijkheid en haalbaarheid auditcommissie;
- Alternatieve vangmethoden (verdrinkval);
- Veldexperimenten;
- Normering;
- Bijvangst.

Het onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een auditcommissie is in 2008 afgerond. De conclusie uit het rapport is dat er draagvlak is voor een auditcommissie maar dat er een diversiteit aan beelden bestaat rondom de invulling daarvan. Een pilot om een aantal belangrijke vragen rond de vormgeving van een auditcommissie op te lossen en basisinformatie te verzamelen wordt geadviseerd. Hierover wordt in 2009 verder over nagedacht.

Het onderzoek naar een populatie-dynamisch model is in oktober 2008 gestart en naar verwachting zal het onderzoek in juni 2009 gereed zijn. Centraal staat het ontwikkelen van een model waarmee inzicht wordt verkregen in de populatieomvang en in de effecten van menselijk ingrijpen maar met name het niet ingrijpen op de muskusrattenpopulatie. Het onderzoek behelst een modelmatige exercitie waarin de populatieontwikkeling van muskusratten worden gesimuleerd voor verschillende scenario's van bestrijding.

Bij aanvang van het onderzoek is gebleken dat de te ontwikkelen normering en de invulling van de veldexperimenten sterk verbonden zijn met dit onderzoek. Daarom wordt gewacht met de uitvoering van die twee onderzoeken tot het onderzoek populatie-dynamisch model is afgerond.

Financiën

De muskusrattenbestrijding kent op landelijk niveau maar één budget, namelijk het onderzoeksbudget muskusrattenbestrijding. Daarnaast worden gezamenlijke activiteiten van de bestrijdingsorganisaties door bestrijdingsorganisaties zelf gefinancierd. Het jaarverslag van de LCCM is niet de plaats om daarover verantwoording af te leggen.

Activiteiten/onderzoek	Kosten 2008
Populatiodynamisch model	€ 36.476,-
Onderzoek auditcommissie	€ 16.067,-
Externe projectleiding en deskundigen	€ 14.792,-
Totaal	€ 67.335,-

Het resterend onderzoeksbudget voor het meerjarenprogramma 2008-2011 bedroeg eind 2008 € 120.000,-.

Presentatie onderzoeksresultaten en vervolgonderzoek aan bestrijders

In 2008 zijn drie regiobijeenkomsten georganiseerd om bestrijders te informeren over de uitkomsten van de nut- en noodzaakonderzoeken en het nieuwe onderzoeksprogramma. De bijeenkomsten zijn goed bezocht en de LCCM verwacht hiermee de betrokkenheid van bestrijders bij de onderzoeken te hebben vergroot.

Overdracht bestrijding naar waterschappen

In 1986 is de muskusrattenbestrijding van het Rijk gedecentraliseerd naar de provincies en daarmee zijn de provincies verantwoordelijk voor de uitvoering van de muskusrattenbestrijding. In 1994 zijn ook de gelden voor de muskusrattenbestrijding gedecentraliseerd. Vanaf de decentralisatie is er een beweging gaande waarbij provincies de muskusrattenbestrijding bij de waterschappen onderbrengen. Dit is door de jaren heen op verschillende wijzen vormgegeven. Soms is gekozen om de muskusrattenbestrijding als geheel bij één uitvoerend waterschap naar te leggen, soms is de bestrijding bij meerdere waterschappen ondergebracht en in een enkel geval is gekozen voor een openbaar lichaam. Waar in dit jaarverslag gesproken wordt over bestrijdingsorganisaties gaat het dus om provincies en waterschappen in verschillende organisatievormen.

In 2008 heeft zich één organisatorische wijziging voorgedaan. Op 1 januari 2008 was de overdracht van de Utrechtse bestrijding naar het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) een feit. HDSR voert de Utrechtse bestrijding ook namens de andere Utrechtse waterschappen uit. In Noord-Brabant zijn de eerste stappen genomen richting de overdracht van de bestrijding van de provincie naar de waterschappen. Verwacht wordt dat de overdracht per 1 januari 2010 plaats zal vinden.

In het Jaarverslag 2007 werd de ontwerp-Waterwet genoemd waarin het actief beheer van het watersysteem bij de waterschappen zou worden neergelegd. In de Memorie van Toelichting werd muskusrattenbestrijding als onderdeel van actief beheer genoemd. Hierdoor zou bij invoering van de Waterwet, de verantwoordelijkheid voor de bestrijding bij de waterschappen worden neergelegd. Dit zou inhouden dat de zogenaamde Muskusrattenwet die de verantwoordelijkheid bij de provincies legt, komt te vervallen. Onderhandelingen over de overdracht, met name op het financiële vlak, lopen in 2009 nog door. Wanneer de overdracht zal plaatsvinden zal in 2009 duidelijk worden.

Communicatie

In 2008 is er veel aandacht besteed aan communicatie. Er is een Communicatieplan geschreven, waarin is vastgelegd hoe om te gaan met allerlei verschillende communicatievormen (media, intern etc.) en de planbare communicatiemomenten zijn in een tijdschema gezet.

Naast het communicatieplan is een aantal nieuwsbrieven van de LCCM uitgebracht. Bestuurders, managers en bestrijdingspersoneel zijn daarmee op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen die op landelijk niveau gaande zijn.

Wat betreft de externe "passieve" communicatie speelt de internetsite www.muskusrattenbestrijding.nl een belangrijke rol. In 2008 is de nieuwe, meer actieve website de lucht in gegaan. De nieuwe site zal meerdere keren per jaar geactualiseerd worden. De nut- en noodzaakonderzoeken zijn op de site geplaatst.

Opleidingen

Om verdere professionalisering in de bestrijding te bewerkstelligen en iedere bestrijder een zelfde basis kennisniveau mee te geven, is in 2005 begonnen met de landelijke opleiding voor muskus- en beverrattenbestrijders. De opleiding bestaat uit vier modules, te weten Groen (o.a. ecologie, biologie, soortenherkenning, watersystemen en -keringen), Wetgeving (o.a. Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet, Gezondheids- en welzijnswet voor Dieren),

Muskusrattenbestrijding (biologie van muskus- en beverrat, vangmiddelen, vangstrategie) en Sociale en Communicatieve vaardigheden. De modules zijn in samenwerking met Stichting Wateropleidingen ontwikkeld en met name bij de ontwikkeling van de module Muskusrattenbestrijding is de input van ervaren bestrijdingspersoneel van groot belang geweest.

De eerste twee modules (Groen en Wetgeving) zijn in 2005 en 2006 onderwezen in samenwerking met Stichting Wateropleidingen.

De module Muskusrattenbestrijding is in 2007 gestart. Deze module is, net als de modules Groen en Wetgeving, door een groot deel van de bestrijders gevolgd en met een examen afgesloten.

De module Communicatie is in 2008 van start gegaan. Ook deze module is door veel bestrijders gevolgd en met een goed resultaat afgesloten.

Een groot aantal bestrijders heeft in 2008 een certificaat ontvangen voor het behalen van alle vier de modules. Een mijlpaal voor de bestrijding in Nederland!

Een cursus voor rayonambtenaren is in 2008 opgestart. In deze cursus wordt alle stof behandeld die ook in de vier modules aan de orde zijn gekomen. Hiermee zijn rayonambtenaren goed geïnformeerd over hetgeen aan de bestrijders aan kennis is meegegeven. Daarnaast is in de cursus aandacht besteed aan leidinggeven, coaching, ondersteuning en motiveren medewerkers.

Gedragscode

In 2007 is de Gedragscode voor de muskus- en beverrattenbestrijding in de LCCM en TCM vastgesteld. Aanleiding voor de Gedragscode was met name het vastleggen van hetgeen waaraan een bestrijder zich moet houden volgens de Flora- en Faunawet tijdens de werkzaamheden in het veld. Het opstellen en invoeren van de Gedragscode is van meerwaarde om duidelijkheid te creëren naar de eigen medewerkers op alle niveaus over een uniforme uitvoering van de bestrijding en over het wenselijk handelen van bestrijders in de natuur en naar anderen toe. De Gedragscode gaat in op relevante aspecten in het kader van zorgplicht genoemd in de Flora- en faunawet.

De bestrijdingsorganisaties zelf dienen als werkgever de Gedragscode ook vast te stellen en in te voeren, dan pas zijn bestrijders gebonden aan de regels van de Gedragscode. Geconstateerd moet worden dat het vaststellen en invoeren van de Gedragscode inmiddels in bijna alle bestrijdingsorganisaties is gebeurd, hier is aandacht voor gevraagd in de jaarlijkse gesprekken. In Gelderland, Utrecht, Drenthe, Overijssel, Friesland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg is de Gedragscode reeds formeel vastgesteld en ingevoerd. In Flevoland is de Gedragscode wel formeel vastgesteld, maar heeft de Ondernemingsraad nog geen akkoord gegeven. Bij de overige organisaties, de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen wordt al wel volgens de Gedragscode gewerkt maar deze is nog niet formeel vastgesteld.

Vangstregistratie

In 2007 is het nieuwe vangstregistratiesysteem in gebruik genomen. Het nieuwe systeem sluit aan op de wensen van gebruikers en op de eisen die de toekomst aan een dergelijk systeem stelt. Het vangstregistratiesysteem is via internet te gebruiken en te raadplegen. Dit betekent een verbetering in de bereikbaarheid van het gebruik.

In het systeem worden vangsten, velduren, vangsten per uur, uren per kilometer, vangsten per kilometer, vangsten per vangmiddel en bijvangsten geregistreerd. De vangsten en velduren worden geregistreerd per bestrijder in uurhokken en/of kilometerhokken, vastgelegd in diverse verschillende ruimtelijke eenheden, zoals provincie, waterschap, organisatie, rayon, vanggebied en deelgebied. Het registratiesysteem biedt de mogelijkheid het aantal gevangen muskusratten en beverratten in te voeren. Voor elke diersoort is een aparte invoer mogelijk.

Het registratiesysteem biedt daarnaast een uitgebreide rapportagemodule. Deze kan worden geraadpleegd en op elk willekeurig moment kunnen zowel cijfermatige als grafische rapportages worden opgevraagd en geprint. De rapportagemodule is een belangrijk instrument in de aansturing en het maken van managementanalyses.

De werkgroep vangstregistratie, bestaande uit een aantal leden van de TCM, coördineert de ontwikkelingen en wijzigingen die nodig zijn om het registratiesysteem up to date te houden.

Mobiel werken

Met Mobiel Werken worden gegevens vanuit het veld direct middels een automatiseringssysteem (PDA) omgezet in plaats, tijd, soort en hoeveelheid en opgeslagen op een centrale server. In Noord-Holland wordt al een tijd gewerkt aan het PDA-project. Dit proces wordt door de TCM en LCCM gevolgd en in 2009 zal verder worden gewerkt aan een landelijke invoering van mobiel werken met goede aansluiting op het landelijke registratiesysteem.

BIJLAGE I: BIJVANGSTEN 2008

Zoogdieren

Zoogdieren	Gr	Fr	Dr/Ov	Gld	Fl	Ut	NH	ZH	Zd	NB	Li	Tot
Bruine rat	91	776	918	881	852	1.032	155	2.244	901	365	776	8.991
Woelrat	97	705	441	192	430	1.073	149	1.684	182	221	3	5.177
Bunzing		12	19	18		37	8	110	7	8	7	226
Hermelijfn	2	1	7	1		8		18		1		38
Steenmarter	1											1
Zwarte rat		1	2					1				4
Amerikaanse nerts		4	10			9		19	2	72	29	145
Wezel		2	3			3		7		1		16
Fret								1				1
Mol						1		3				4
Konijn		1	1									2
Vos							1					1
Totaal zoogdieren	191	1.498	1.395	1.102	1.282	2.163	313	4.084	1.092	668	815	14.603
Totaal excl. Bruine rat	100	722	477	221	218	1289	225	2051	72	388	27	5894

Vogels

Vogels	Gr	Fr	Dr/Ov	Gld	Fl	Ut	NH	ZH	Zd	NB	Li	Tot
Waterhoen	10	21	38	46	22	71	28	345	49	39	8	677
Wilde eend	8	33	97	54	9	270	35	628	19	43	4	1.200
Tamme eend						2						2
Zwarte kraai				3							1	4
Dodaars		2	1		1	2	2	2	15	3	1	28
Meerkoet		11	4	8	3	9	101	101		5	1	155
Waterral			1			2			1			4
Blauwe reiger			1			3	3	3		1	1	9
Fuut			1			1	12	12				15
Wintertaling							1	1				1
Aalscholver		8	6	43	1	33	142	142	7	39	1	284
Kuifeend		2					2	2		2		6
Grote zaagbek		2					3	3		1		7
Middelste zaagbek		2					1	1		1		4
Knobbelzwaan				1			4	4				5
Zwaan						5	3	3				8
Grauwe Gans		1				2	2	2				5
Tamme Gans							2	2				2
Mandarijneend			1							1		2
Blauwborst	1			1								2
Spreeuw							1	1				1
Watersnip										1		1
Nijlgans							2	2				3
Zanglijsten							1	1				1
Brandgans						1	1	1				1
Smient						1	1	1				1
Totaal vogels	19	82	150	156	36	400	84	1.257	91	136	17	2.428

Vissen

Vissen	Gr	Fr**	Dr/Ov	Gld	Fl	Ut	NH	ZH	Zd	NB**	Li	Tot
Aal	13	108	12	16	1	14		26	3	10	3	206
Baars	3		7	4		5	7	6			2	34
Kopvoorn			2	1			2				3	8
Bittervoorn							30					30
Blankvoorn	15	79	89	129		58	61	78		3		512
Ruisvoorn			12	8		8	21	29		2		80
Kolblei		34	6		2			18				60
Karper		8	4	2	1	4	7	13	4			43
Spiegelkarper								2				2
Graskarper									1			1
Zilverkarper		8										8
Am. hondsvis											3	3
Snoek	74	91	113	54	4	59	38	184	2	4	6	629
Zeelt	17	66	96	80	4	101	3	129		4		500
Brasem		6	9	3		2	1	17	2			40
Grote modder kruiper		1										1
Riviergrondel			2					1				3
Totaal vissen	122	401	352	297	12	247	170	503	12	23	17	2.160

* Niet gespecificeerd naar type voorn

** Deze bestrijdingsorganisaties hebben alleen de Rode-lijstvisen consequent geregistreerd.

Overige soorten

Overige diersoorten	Gr	Fr	Dr/Ov	Gld	Fl	Ut	NH	ZH	Zd	NB	Li	Tot
Zoetwatermossel						2	1				3	6
Wolhandkrab	1		1	3		13		19	3	1		41
Bruine kikker	1		1				1					3
Groene kikker		15	11	6	1			3				36
Brulkikker			1									1
Pad			2	2	2				1			7
Inh. Rivierkreeft				18		32	2		1		10	63
Am. Rivierkreeft			2		6	195	71	22		2	3	301
Roodwang schildpad								1				1
Totaal overig	2	15	18	29	9	242	75	45	5	3	16	459

* Niet gespecificeerd naar groene of bruine kikker.

Totale bijvangsten

Totaal	Gr	Fr	Dr/Ov	Gld	Fl	Ut	NH	ZH	Zd	NB	Li	Tot
Totaal	334	1.996	1.915	1.584	1.339	3.056	642	5.889	1.200	830	865	19.650
Totaal excl. Bruine rat	243	1.220	997	703	487	2.024	487	3.645	299	465	89	10.659

Bestuurlijke Commissie Muskusrattenbestrijding (BCM)

In 2005 is de Bestuurlijke Commissie Muskusrattenbestrijding (BCM) ingesteld met als doel een zorgvuldige besluitvorming over politieke en beleidsmatige vraagstukken over muskusrattenbestrijding te bevorderen.

In het instellingsbesluit is de taak van de BCM als volgt verwoord:

“De bestuurlijke commissie muskusrattenbestrijding is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de LCCM en heeft als doel effectieve besluitvorming door provincies en waterschappen te bevorderen. De leden van de bestuurlijke commissie muskusrattenbestrijding worden benoemd door het IPO en de Unie van Waterschappen”.

De Bestuurlijke Commissie Muskusrattenbestrijding is verantwoordelijk voor de activiteiten en taken van de LCCM. De bestuurlijke commissie is ook verantwoordelijk voor de wijze waarop landelijke besluitvorming plaatsvindt over activiteiten en taken van de LCCM. Waar nodig maakt de bestuurlijke commissie gebruik van regulier overleg tussen het IPO en de Unie van Waterschappen of worden besluiten ook afzonderlijk voorgelegd aan het IPO en de Unie van Waterschappen”.

In de BCM hebben zitting mevrouw R. Krusinga, gedeputeerde provincie Noord-Holland en de heer J. Geluk, dijkgraaf waterschap Hollandse Delta.

Landelijke Coördinatiecommissie Muskusrattenbestrijding (LCCM)

De LCCM bestaat uit drie vertegenwoordigers van de provincies, drie van de waterschappen en de landelijk coördinator muskusrattenbestrijding. De LCCM vervult een belangrijke rol in landelijke aangelegenheden. De LCCM heeft een stimulerende en adviserende functie naar de bestrijdingsorganisaties toe om zaken gezamenlijk aan te pakken. Daarnaast worden beleidsmatige en/of bestuurlijke onderwerpen die een landelijk karakter hebben in de LCCM besproken en voorbereid. De LCCM initieert en coördineert landelijk onderzoek. De LCCM heeft tevens tot taak de ontwikkelingen betreffende de muskus- en beverrattenbestrijding te volgen, met name die ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de landelijke bestrijding(sresultaten).

Het beheer en de besteding van het budget vallen onder de verantwoordelijkheid van de LCCM. Als kassier treedt op de organisatie die de voorzitter van de LCCM levert, vanaf 2005 is dit waterschap Rivierenland.

Technische Coördinatiecommissie Muskusrattenbestrijding (TCM)

In de TCM hebben alle coördinatoren zitting die bij de verschillende bestrijdingsorganisaties de aansturing verzorgen. In de TCM vindt afstemming en communicatie tussen de bestrijdingsorganisaties plaats. Informatie-uitwisseling is een belangrijk doel binnen de TCM. De onderwerpen die in de TCM aan de orde komen bestrijken alle facetten van de bestrijding.

De technische aspecten van de bestrijding zijn naar de achtergrond verschoven en aansturingen en managementvragen hebben de laatste jaren een prominentere rol ingenomen. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de functie van coördinator steeds vaker wordt ingevuld door personen die inhoudelijk wat verder van de bestrijding afstaan. De huidige coördinatoren zijn meer als managers te typeren.

De TCM vervult een belangrijke functie in het voorbereiden en voorbespreken van onderwerpen die in de LCCM aan de orde komen. De TCM kan ook op eigen initiatief onderwerpen agenderen bij de LCCM.

Werkgroep Techniek en Tactiek (WTT)

Aangezien de technische expertise binnen de TCM voor een deel is verdwenen, is een aantal jaren geleden besloten de Werkgroep Techniek en Tactiek in te stellen. Deze werkgroep bestaat uit ervaren veldmensen met veel technische en tactische expertise. Doel van de WTT is om ontwikkelingen op het vlak van de techniek en de tactiek in gang te zetten en een extra impuls te geven. Technische en tactische vragen die binnen de bestrijding spelen worden door de TCM aan deze werkgroep voorgelegd. De werkgroep heeft een adviserende functie richting de TCM.

De WTT kan de TCM gevraagd en ongevraagd van advies voorzien.

SAMENSTELLING VAN DE LANDELIJKE COMMISSIES IN 2008

Bestuurlijke Commissie Muskusrattenbestrijding (BCM)

mw. drs. R. Krusinga Gedeputeerde provincie Noord-Holland (namens provincies)
dhr. ing. J.M. Geluk Dijkgraaf waterschap Hollandse Delta (namens waterschappen)

Landelijke Coördinatiecommissie Muskusrattenbestrijding (LCCM)

dhr. ing. J.G. van Rijnsbergen Waterschap Rivierenland, voorzitter (namens waterschappen)
mw. mr. M.A. van Willegen Landelijk coördinator muskusrattenbestrijding, secretaris
mw. C. van Zijlen Provincie Noord-Holland (namens provincies)
dhr. ing. H. Post Waterschap Reest en Wieden (namens waterschappen)
mw. ir. J.C. Scholtes Unie van Waterschappen
dhr. H. Broers /mw. A. Gessel Provincie Groningen (namens provincies)
dhr. J.J.H. Hofstede Provincie Zuid-Holland (namens provincies)

Technische Commissie Muskusrattenbestrijding (TCM)

dhr. J.J.H. Hofstede Provincie Zuid-Holland, voorzitter
mevr. mr. M.A. van Willegen Landelijk coördinator muskusrattenbestrijding, secretaris
dhr. ir. F.K.N. Barends Landelijk coördinator beverrattenbestrijding
dhr. A J de Vries Provincie Noord-Holland
dhr. ing. L. Bosma MSc. Wetterskip Fryslân (Friesland)
dhr. M.C. Geuze/ dhr. P. Blanker Waterschap Zeeuwse Eilanden (Zeeland)
dhr. E. van Marum Provincie Groningen
dhr. ing. M.G. Gosma Provincie Noord-Brabant
dhr. H. van Poelwijk Waterschap Rivierenland (Gelderland)
dhr. D. van Eerde Waterschap Zuiderzeeland (Flevoland)
dhr. ing. J. Gerkes Waterschap Reest en Wieden (Drenthe en Overijssel)
dhr. M. Daemen Waterschap Roer en Overmaas (Limburg)
dhr. R. Kars Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Utrecht)

